Posamezna številka 1 Din.
Štev. 229. V Ljubljani, v torek 30. oktobra 1923. Poštnina v gotovini. Leto I.

JUTRANJE NOVOSTI

Izhaja vsak dan zjutraj, izvzemši pondeljke.
Mesečna naročnina:
v Ljubljani Din 10·—, po pošti Din 12·—, inozemstvo Din 22·—

Uredništvo: Wolfova ulica št. 1/I. — Telefon št. 213
Brzojavni naslov: „Novosti-Ljubljana".
Upravništvo: Marijin trg št. 8. — Telefon št. 44.

Rokopisi se ne vračajo. — Oglasi po tarifu.
Pismenim vprašanjem naj se priloži znamka za odgovor.
Račun pri poštnem ček. uradu št. 13.238.

Stojan Protić.

Stojan Protić, eden najsimpatičnejših srbskih državnikov, ni več med živimi...

Politični zgodovinar, ki bo pisal obširno poglavje nastanka in udejstvovanja narodnega radikalizma, nikakor ne bo mogel prezreti tako važnega imena, kakor je Protićevo. Ta mož je bil skozi desetletja idejni vodja Narodne radikalne stranke, hrabro in borbeno je kot novinar zagovarjal resnico in se boril proti svoječasni korupciji, bil je odličen parlamentarni govornik in njegove politične publikacije so bile vredne dela svojega stvarnika. Tako je bil Stojan Protić v srbskem političnem življenju ognjen svetilnik Pravice in Resnice. Pokojni velmož je bil državnik zapadnega kova. Kar je mislil, je povedal vsej javnosti. Morda je bil edini sodobni državnik naše očetnjave, ki je kot novinar branil dnevno svoje državniške, ustavne in politične teze.

Nenadna smrt Stojana Protića je vsekala veliko vrzel v vrsto naših najodličnejših voditeljev. Stojan Protić je bil zelo naobražen mož. Ni je bilo novejše francoske, nemške ali angleške politične ali socijalne publikacije, katera njemu ni bila znana. Sivolasi gospod je celo pred enim letom posvetil dnevno več ur čitanju in študiju inozemskih političnih revij. Poleg pokojnega finančnega ministra Paču-ja je bil Protić nedvomno največji finančni talent nekdanje Srbije. Sodeloval je pod Milanom Obrenovićem pri zgradbi tedanje ustave, po osvobojenju pa je sestavil svoj ustavni načrt, ki se je zdel mnogim Hrvatom in Slovencem kot edino sprejemljiva podlaga plemenskega sožitja in kooperacije. Kakor mnogi drugi radikalni voditelji, tako je bil tudi Stojan Protić pod režimom liberalcev in samostalcev težko preganjan, povodom Ivandanskega atentata pa je bil celo obsojen na več let težke ječe.

Politična karijera Stojana Protića je pestra. Osemkrat ga je narod pozval v Narodno skupščino, večkrat je sedel na vladni klopi, enkrat kot minister notranjih del, drugič pa so mu bile poverjene finance. Predvsem ga je dičila ena lastnost: silno spoštovanje zakonov. To spoštovanje je želel utrditi tako, da bi veljalo v enaki meri za ministrskega predsednika kakor za zadnjega delavca. Zakonitost ni mogla imeti boljšega zagovornika, najboljši dokaz pa so njegovi neštevilni članki, v katerih je opozarjal, rotil, kritikoval...

Za časa svetovne vojne je živel na Krfu. Tam je sodeloval pri sestavi znane krfske deklaracije. Po osvobojenju pa je prevzel kot zaupnik takratnega regenta in današnjega kralja Aleksandra prvo vlado osvobojene kraljevine. Pozneje je v Vesnićevi vladi prevzel notranje zadeve. L. 1920 se je za vedno umaknil iz aktivne politike, dasiravno je izdajal kljub visoki starosti zelo borben dnevnik, v katerem je utemeljeval svoje ustavnopravne nazore. L. 1922 so ga izvolili jugoslovenski novinarji na svojem kongresu v Subotici kot predsednika Jugoslovenskega Novinarskega Udruženja.

Stojan Protić je užival veliko zaupanje pokojnega kralja Petra Osvoboditelja. Veliki kralj je v zadnjih dnevih svojega življenja svetoval svojemu kraljevskemu sinu, naj se vsikdar, kadar ga bodo razdvajali dvomi, obrne do Stojana Protića, češ da mu bo pravilno svetoval...

Blagopokojni državnik je deloval vse svoje življenje za ideale svojega naroda. Bodisi na parlamentarni tribuni, ali na vladni klopi ali v redakciji: povsod in ob vsaki priliki je propovedoval zakonitost, politično etiko in v zadnjem času, spričo srbsko - hrvatskega spora, tudi plemensko strpnost. Osvobojena domovina žaluje ob njegovi krsti nad njenim največjim sinom, za človekom, kateremu je i v poznih letih lebdelo pred očmi blagostanje svojega naroda. Naj se presojajo njegova politična stranpota tako ali tako, resnica ostane, da je imel preminuli Stojan svojo veliko politično koncepcijo, ki jo je hotel uveljaviti, dasiravno so bile druge okoliščine močnejše od njega. Boril se je za svoje ideale kot prepričan borec, plašil se ni nobenih zaprek, kajti dober zakon je bil ona svetla točka, ki se je čestokrat tako odmikala, da je glasno klical narod na obrambo zakonitosti. Bodi velikemu državniku, novinarju in publicistu, drugemu voditelju Narodne radikalne stranke **osvobojena zemlja lahka!**

Stojn Protić se je rodil 16. januarja 1857, kot sin revnega obrtnika v Kruševcu. Študiral je v Kragujevcu in Beogradu, povsod s priznanim uspehom. Najprej se je mislil posvetiti sodni službi, na nasvet prote Mile Barjaktarevića pa se je posvetil novinarstvu. Urejeval je »Samoupravo«, pozneje svoj list »Srbski Odjek«, po osvobojenju pa »Radikala«. Pod Milanom Obrenovićem je bil preganjan, satisfakcijo pa je dobil skupno s stranko, kateri je živel do groba. Izvoljen je bil za poslanca v letih 1893, 1897, 1901, 1903, 1905, 1906, 1908 in 1920. V skupščino ga je po največ pošiljal kruševski okrug. Leta 1903 je deloval kot notranji minister celi dve leti, v spomladi leta 1909 pa je prevzel finančni resort.

Narodna skupščina.

Smrt bivšega min. predsednika Stojana Protića. Načelno sprejetje zakona o trošarini.

Beograd, 29. oktobra. (Z) Današnja seja narodne skupščine je začela ob 9. in pol dopoldne. Po prečitanju zapisnika zadnje seje je obvestil predsednik Ljuba *Jovanović* poslance o smrti bivšega ministrskega predsednika Stojana Protića s sledečim govorom:

»Gospodje! Dolžnost mi je, da vam naznanim, da je izdihnil eden naših prejšnjih parlamentarnih drugov, gospod Stojan Protić, ki sedaj sicer ni več narodni poslanec, ki pa je bil desetletja član narodne skupščine in ki je bil — po mojem globokem prepričanju in reči se more, da bo to potrdila tudi nepristranska zgodovina — eden najzaslužnejših mož za ustvaritev ustavno - parlamentarne vladavine v kraljevini Srbiji in potem tudi v naši ujedinjeni kraljevini Srbov, Hrvatov in Slovencev. Njegovo delovanje za vzpostavitev ustavno - parlamentarnega režima, v katerem ima dobiti volja naroda svoj popoln izraz, njegovo delovanje za parlament sam, njegovo udejstvovanje v državni službi, njegovo javno delovanje kot pisatelj, publicist in novinar ni bilo, gospoda, samo znatno, ampak tudi dolgotrajno in razsežno.

Gospodje! Ako bi hoteli vse našteti, na kar ima gospod Stojan Protić pravico do narodnega priznanja in spoštovanja, bi se morali dalj časa pri tem pomuditi. Vsekakor je bil brez dvoma in mi vse to dobro vemo, gospod Stojan Protić eden najzaslužnejših ministrov našega časa in mislim, da je blagi pokojnik po vsem tem zaslužil, da vzklinemo: Večnaja pamjat in slava mu!«

Vsi poslanci so vstali in zaklicali: Slava mu in večnaja pamjat!«

Nato je sporočil minister pravde dr. Perić, da bo odgovoril na interpelacijo posl. Pere Markovića o imenovanju upravnih sodnikov, čim pride interpelacia na dnevni red.

Zbornica je potem prešla na dnevni red: nadaljevanje načelne debate o zakonskem predlogu glede izmene in dopolnila zakona o državni trošarini.

Posl. dr. Kraft (Nemec) je kritiziral predlog in izjavil, da bo vseeno glasoval zanj.

S tem je bila načelna debata o predlogu končana, nakar je dobil besedo poročevalec manjšine, demokrat dr. *Sećerov*, ki je resumiral vse pomisleke in očitke proti zakonskemu predlogu, posebno pa proti temu, da nudi največje ugodnosti veleindustriji, zlasti sladkorni. Pri tej priliki se je bavil tudi s politiko deflacije, ki jo izvaja finančni minister in naglašal, da se uspehi nikjer posebno ne kažejo, ker bi se moral izvajati tudi oster boj proti draginji. Dr. Sećerov se je izrekel proti uvajanju trošarine na žganje v prečanskih krajih. — Poročevalec večine Vlajko *Kosić* je izjavil, da očitki opozicije niso upravičeni in da jih zaradi tega ne more sprejeti.

Govorila sta še v osebnih zadevah poslanca dr. Spaho (musliman) in dr. Sećerov (demokrat), nakar se je vršilo glasovanje. *Zakonski predlog je bil sprejet v načelu s 111* proti 52 glasovom.

Takoj potem se je pričela podrobna debata o predlogu, v kateri sta povzela besedo musliman dr. Spaho in demokrat Većeslav Wilder, ki sta kritizirala določbe zakona o trošarini, navajajoč, da bo neenakost v trošarinskih določbah zelo neugodno uplivala na avtoriteto države, ker se s tem daje separatistom orožje v roke. To pa je tudi nevarno s psihološkega stališča.

POPOLDANSKA SEJA.

Beograd, 29. oktobra. (Z) Na popoldanski seji narodne skupščine, ki se je začela ob 4. in pol, se je nadaljevala podrobna debata o zakonskem predlogu glede trošarine. Musliman dr. *Spaho* je očital finančnemu ministru, da ni izenačil trošarine na žganje v vseh pokrajinah, ampak da dela razliko med prebivalci posameznih krajev. V interesu kmeta je, da proda žganje čim dražje, naš seljak pa je s tem zakonom prisiljen, da ga sam popije. — Zemljoradnik *Miletić* je rekel, da je zadovoljen s tem, da se ukine kazanica (trošarina na kotle za žganje). Dejal je, da zemljoradniki, ako bi bili na vladi, storili isto. Zato bo njegov klub glasoval za predlog. — Klerikalec Žebot je kritiziral trošarino in zahteval izenačenje za vse pokrajine. Izjavil je, da bo tudi v podrobni debati glasoval proti predlogu.

Ker se ni nihče več oglasil k besedi, je stavil predsednik predlog na glasovanje, ki je bil sprejet tudi v podrobnostih s 102 proti 42 glasovom. Za predlog so glasovali radikali, džemijet, Nemci in zemljoradniki, proti pa demokrati, klerikalci in muslimani.

Predsednik Jovanović je naznanil, da se zaradi priprav za poset naših parlamentarcev na Poljskem odgode seje narodne skupščine najkasneje do 20. novembra t. l. Prihodnja seja bo sklicana pismenim potom, po potrebi tudi pred tem rokom. Seja se je potem zaključila.

ZAKON O PROMETNEM OSOBJU.

Beograd, 29. oktobra. (B) Presbiro objavlja: Včeraj 28. t. m. na dan skupščine narodnih železničarjev je Nj. Vel. kralj podpisal zakon o prometnem osobju.

Reško vprašanje.

Sestanek Pašića z Mussolinijem.

Beograd, 29. oktobra. (B) Razgovori z Italijo teko normalno. Predsednik vlade Pašić in zunanji minister Ninčić sta sprejela člana posvetovalne komisije dr. Laginjo in dr. Ferda Šišića. Z drugimi službenimi krogi ta dva nista prišla v stik. Na tem sestanku sta bila obveščena, da vprašanje pogajanj z Italijo sedaj ni v akutni fazi in da ni novih odločujočih momentov. Dr. Šišić je zato včeraj odpotoval v Zagreb, dr. Laginja pa še kak dan ostane zaradi privatnih opravkov v Beogradu ter se na to vrne tudi on.

Beograd, 29. oktobra. *»Preporod«* piše: Pogajanja naše italijanske vlade se zaradi nekake popustljivosti italijanske vlade uspešno nadaljujejo ter moremo že izjaviti, da so bile naše prejšnje trditve točne, v kolikor so se nanašale na sestanek ministrskih predsednikov Pašića in Mussolinija. Ona dva se letos na vsak način sestaneta, če ne 28. t. m. v Benetkah, pa 15. novembra v Opatiji. Izjave nekaterih oseb, ki stoje blizu g. Pašiću, potrjujejo točnost vesti o tem sestanku in dajejo nado na uspeh, tako v reškem vprašanju, kakor tudi v drugih vprašanjih, ki se bodo v Opatiji pretresala med obema ministrskma predsednikoma.

Fašistovska proslava.

Rim, 29. oktobra. (B) Danes se je v vseh italijanskih mestih svečano proslavila obletnica fašistovskega pohoda v Rim. Mussolini je imel v Milanu govor, v katerem je rekel, da morajo tudi nasprotniki fašizma sedaj priznati, da je fašizem ojačil monarhijo, **povečal prestiž cerkve** in priboril spoštovanje vojski. Danes častnikom ni treba skrivati svojega obličja in invalidov ne sme nihče zasmehovati. Vse to se je zahvaliti črnim srajcam. Fašisti so spoštovali in tudi obdržali parlament. Nobenega izjemnega zakona ni bilo (!?). Toda, je rekel Mussolini, če bi se pod svobodo razumevalo vsakodnevno rušenje miru in discipline, kakor tudi dela, vsakodnevno pljuvanje na simbole vere in domovine, tedaj izjavljam jaz kot šef vlade, da take svobode nikdar ne bo. Poleg tega pa izjavljam svojim nasprotnikom, da ne morejo več računati na našo velikodušnost. Dali smo jim eno leto časa, da se popravijo, toda vedeti morajo, da smo pripravljeni na vsak boj v obrambo naše revolucije.

Protestne manifestacije proti italijanskemu nasilju.

Glej poročila na drugi strani.

† Stojan Protić.

Beograd, 29. oktobra. (B) Nocoj je Presbiro izdal program za svečan pogreb Protića, bivšega ministrskega predsednika in narodnega poslanca. V programu je rečeno: Po sklepu kraljevske vlade se pokojnikov pogreb izvrši na državne stroške. Pokojnikovo truplo bodo nesli iz hiše narodni poslanci, v cerkev člani vlade, iz cerkve člani državnega sveta, z voza do groba radikalna omladina. V programu je nadalje odrejen razpored sprevoda, na koncu programa pa so navedena imena posameznih govornikov. V cerkvi bo govoril predsednik skupščine Ljuba Jovanović, pred cerkvijo pa minister prosvete Miša Trifunović in vseučiliški profesor dr. Dragoljub Arangjelović, na Terazijah član radikalnega kluba, na grobu pa profesor dr. Ilić in pa član radikalne omladine..

Beograd, 29. oktobra. (Z) Pogreb Stojana Protića bo v torek ob 9. dopoldne. V imenu narodne skupščine se bo od pokojnika poslovil njen predsednik Ljuba Jovanović, v imenu vlade minister prosvete Miša Trifunović in v imenu radikalnega kluba poslanec Boža Maksimović.

Beograd, 29. oktobra. (Z) Rodbina pokojnega Stojana Protića je prejela nebroj brzojavnih sožaljk od raznih korporacij in oseb. Iz tega se vidi, da vlada splošna žalost zaradi smrti Protića. Pokojnik ni zapustil, v kolikor se ve, nikakega testamenta, zapustil pa je mnogo važnih manuskriptov o naši politični preteklosti in sedanjosti.

Beograd, 29. oktobra. (B) Povodom smrti Stojana Protića so razobešene črne zastave na poslopju predsedništva vlade, državnega sveta, srbske književne zadruge in drugih državnih oblastev.

Zagreb, 29. oktobra. (Z) Predsedstvo hrvatske zajednice je brzojavno naročilo v Beogradu se nahajajočemu dr. Matku Laginji, naj izrazi v imenu stranke sožalje rodbini pokojnega Stojana Protića in naj jo zastopa pri pogrebu. Svoje sožalje sta izrekla tudi dr. Lorković in dr. Polić, ki sta bila kot politika v tesnih zvezah s pokojnikom.

Današnji »Hrvat« prinaša zelo simpatičen članek o pokojnem Stojanu Protiću.

Beograd, 29. oktobra. (B) Vse predpoldne je bila v vseh parlamentarnih krogih predmet razgovora smrt Stojana Protića. Vsi krogi obžalujejo veliko izgubo, ki je nastala s smrtjo Protićevo.

Beograd, 29. oktobra. (B) Dopoldne je posetilo mrtvaški oder pokojnega Protića okrog 3000 oseb. Mnogobrojne brzojavke in izrazi sožalja dohajajo neprestano. Na pokojnikovem odru so bili položeni dosedaj naslednji venci: »Svojemu vzornemu voditelju — Beograjski neodvisni radikali«, »Svojemu članu ustanovitelju, velikemu patriotu in Srbinu — Srbska nacijonalna omladina«; dalje venec dijaškega radikalnega kluba »Slovenski jug«. Med ostalimi venci je opaziti tudi venec Nj. Vel. kralja. Na tem vencu so trakovi z napisom: »Kralj Aleksander Stojanu Protiću«.

Zadnji trenutki Stojana Protića.

Beograd, 29. oktobra. (Z) Včeraj se je pokojni Stojan Protić čutil precej bolje. Opoldne je jedel s slastjo in mnogo govoril s svojo najbližjo okolico o aktualnih političnih vprašanjih. Okrog 3. ure 20 minut popoldne mu je postalo slabo. Po mnenju zdravnikov je iskati vzrok v razvijanju ogljikove kisline zaradi nezadostnega delovanja ošibljenega srca. Zato so mu vbrizgnili zdravniki kisik, da bi srce nekoliko oživelo, kar so delali zadnje čase. Okoli pol 4. ure se je stanje Protićevo zopet nenadoma poslabšalo, tako da so zdravniki izgubili vsako upanje. Ravno ko je k njemu prišel prijatelj dr. Milutin Kopša, da mu dá še eno injekcijo, je Stojan Protić odprl oči, nagnil se je nekoliko in rekel: »Dovolj je, ne pomaga nič več!« Po teh besedah je mirno izdihnil v rokah dr. Kopše. Prisotna sta bila hči Milica in sin dr. Milan Protić.

Takoj so bili o Protićevi smrti obveščeni dvor, vlada in ostali pokojnikovi prijatelji. Ko so zaznali za njegovo smrt, so prišli k pokojniku njegovi prijatelji Aca Stanojević, Tiča Popović, Žika Tajsić, ministra dr. Janković in Trifunović, predsednik narodne skupščine in drugi. Beograda se je polastila velika žalost zaradi smrti velikega pokojnika, brez razlike strank. Povsod slavijo pokojnega velikega državnika, povsod je bil priljubljen, v enaki meri pri Srbih, kakor pri Hrvatih in Slovencih.

Masarykova poslanica.

Praga, 28. oktobra. (Češkoslovaški dopisni urad.) Pri sprejemu ki se je ob priliki petletnice ustanovitve republike priredil v gradu, je predsednik republike Masaryk prečital poslanico, v kateri je rečeno:

Prav takrat, ko sem se mudil v glavnih mestih zapada, je prišlo iz Amerike sporočilo, da se bo Amerika udeleževala reševanja reparacijskega problema. Mislim, da bo angleški zunanji minister to prijateljsko razpoloženje na prav primeren način izrabil. Reparacijski problem nas vse prav občutno zadeva. Ojačena Nemčija bo za Anglijo, kakor tudi za nas konkurent. Zavezniki so v čudnem položaju, da hočejo Nemčiji pomagati, pri tem pa v gotovi meri delajo proti samim sebi. Navzlic temu smo pripravljeni Nemčiji pomagati. Razdrapana Nemčija bi bila za nas še nevarnejša. Sicer **pa se ne pridružujem splošnemu pesimizmu glede Nemčije in njene bodočnosti.** Želimo ojačenje Avstrije in se bomo z vsemi silami trudili za prijateljsko razmerje z Madžarsko. **Naše razmerje do Poljske je dobro in ne dvomim, da bo kmalu prijateljsko.**

Glede notranje politike je v poslanici rečeno med drugim: Država mora pomeniti harmonijo vseh moči, ki so potrebne za družbo. Moderna država mora biti organ ki centralizira žive in dobre sile prebivalstva. V demokratični državi so državljani poklicani k politični samostojnosti in inicijativi. Samouprava je potreben pogoj demokratične avtonomije ki pričenja s tem, da je vsak državljan disciplinirana in da ima čut odgovornosti. Naša država bo imela seveda nacijonalno obilježje, to izhaja že iz demokratičnega načela večine. Ker imamo pa tudi druge narodnosti, mora biti naše stremljenje za tem, da bodo vsi državljani v svojih pravicah in upravičenih zahtevah zadovoljeni.

ČEŠKOSLOVAŠKA PROSLAVA V BEOGRADU.

Beograd, 29. oktobra. (Z) Povodom včerajšnjega češkoslovaškega narodnega praznika je bila sinoči v Narodnem gledališču slavnostna predstava »Prodane neveste«. Pred začetkom predstave je godba zaigrala češkoslovaško narodno himno, g. Krkljec pa je prečital prolog, v katerem je slavil pomen dneva kot obletnico osvobojenja češkoslovaškega naroda in ustanovitve republike. Predstavi je prisostvovalo več ministrov in poslancev ter uradnikov, češkoslovaški poslanik Šeba z osobjem svojega poslaništva, češkoslovaška kolonija v Beogradu, diplomatski zbor itd.

Zvečer je bil v prostorih češkoslovaškega poslaništva svečan sprejem, ki se ga je udeležilo nekaj ministrov, diplomatski zbor itd.

Današnje prireditve.

V Ljubljani:

Drama: Zaprto.
Opera: »Seviljski brivec«. Red C.
Kino Matica: »V japonskem mestu ljubezni«.
Kino Tivoli: »Fantom« — II. del.
Kino Ideal: »Žrtev ponosa«.
Kino Ljubij. dvor: »Bohème«.

V Celju:

Mestno gledališče: »Mrak«. Red B.

Nočna lekarniška služba v Ljubljani:

Tekoči teden: lekarna Prochazka na Jurčičevem trgu, Ustar na Sv. Petra cesti in Jošt v Spodnji Šiški.

Protestne manifestacije proti italijanskemu nasilju.

PROTESTNI SHOD V LJUBLJANI.

Ljubljana, 29. oktobra.

Italijansko nasilje in barbarizem italijanskega fašizma napram našim zaroblje**nim bratom, nad katerim vihti oficijelna Italija, kljub sladkim obljubam dan za dnem hujše svoj bič, jim odjeda najprimitivnejše pravice in naravnost ubija naš življenj onstran meje. In pokazali so Slovenci, da čutijo tudi oni udarce nad svojimi brati in zopet so se odložili strankarski spori in prepiri in**

združile so se vse stranke,

združil se je naš celokupni narod, da protestira proti barbarizmu italijanskega fašizma, da izkaže svoji narodni kulturi čast in da izrazi sočutje trepčim bratom. Množice so napolnile veliko unionsko dvorano in vse balkone. Zastopstvom političnih strank so se pridružili tudi zastopniki Ciril-Metodove družbe, Slovenske Straže, Gosposvetskega Zvona in Narodne obrane.

Za predsednika protestnega zborovanja je bil imenovan dr. Korošec, k predsedstveni mizi so prisedli dr. Žerjav, nar. poslanca Pucelj in Brandner in gg. Senekovič, dr. Ravnihar in Franke. Kot častni gost je bil med njimi tudi amerikanski publicist Lee Meriwether. Zborovalce je pozdravil in nagovoril ravnatelj

gosp. Senekovič,

ki je uvodoma poudarjal, da so vzbudile italijanske nasilne odredbe glede časnikarstva in šolstva v naših mirnih dušah sicer našo mirno kri. Združila so se vsa obrambna društva in izvoljen je bil odbor 5 članov pod predsedstvom dr. Brejca, ki si je nadel nalogo, da probuja ljudstvo, prireja protestne shode po mestih in po deželi in da se zavzame z vso vnemo in odločnostjo za naše zatirane brate. Ta odbor je sklical tudi današnji shod in otvarja ga kot predsednik naše Ciril-Metodove družbe, ki je v Trstu tako uspešno delovala od l. 1888. in ustanovila in vzdrževala 5 razredno, 3 razredno in 8 razredno ljudsko šolo in več otroških vrtcov in je vzgajala skoro do 3000 učencev in 700 otrok. Vse to je italijansko nasilstvo uničilo. Odbor je stopil v zvezo z vsemi strankami za skupno delo.

Za predsednika shoda je bil izvoljen dr. Korošec, odborniki in častni zastopniki shoda pa so bili imenovani dr. Žerjav, dr. Niko Županič, ki pa je bil zadržan in ga je nadomestoval Vlad. Franke, narodni poslanec Pucelj in Brandner in pa dr. Ravnihar, ki so prisedli med viharnim odobravanjem k predsedstveni mizi.

Dr. Korošec

je poudarjal predvsem, da streme vsi narodi za tem, da se čimpreje zacelijo vojne rane in da pridejo čim preje zopet do mirnega razvoja. Italija pa si je nadela nalogo, da hujska v širokih plasteh proti nam in pritiska na naše narodnostne manjšine in govori o potrebi vojne. Opravičeno se vznemirjamo in tožimo Italijo pred celim kulturnim svetom. Ločila nas je sila v dve državi, toda narod je ostal enoten in to čutimo vsi. Teh krivic na živem delu našega organizma ne moremo trpeti. Morda bodo rekli plašljivci, da se vmešavamo v notranje zadeve tuje države, toda mi se vmešavamo le v zadeve našega brata. **Varuje naj se Italija nadaljevati s krivicami, mešali se bomo, dokler se ne odpro vrata in se vrnejo bratje v našo svobodno državo.** (Sledili so gromoviti klici odobravanja.) Nato je prebral govornik

odlok policije

ki slove: Prijavo prireditve se jemlje na znanje s pripombo, da je vsak obhod po mestu prepovedan z ozirom na javni red in mir.

Nato je govoril

dr. Ravnihar:

Strašna burja brije od Primorja in hoče odnesti naš narod s te zemlje, ki si jo je pridobil s pridnim delom. Toda ni je burje, ki bi odnesla našega zavednega Primorca in kremenitega Krašovca. **Beseda »Kultura« je v ustih Italijana blasfemija.** Pohlep po bogastvu bo razrušil to trhlo stavbo, ker zgodovina ne pozna primere, da bi poginil svež narod. Mene tekel Italiji naj bo Nemčija, ki stoji strta pred narodi, katerih ni višje cenila kot afrikanske kolonije. **Italiji so pogodbe le krpe papirja.** Mednarodnih pravic ne pozna in rožlja z mečem. Konvencij glede manjšin ni podpisala, češ da umeva svojo dolžnost. Posnema pa prusaške manire, toda nasilje je znak slabosti. Kulturen človek postavi silo samo proti sili. Mi »barbari« naj damo Italiji ta poduk. Močni smo dovolj, če smo edini in danes govorimo

v imenu celega naroda.

Braniti našega brata, nam je vsem sveto in Italija naj ne upa na svoje koristi iz naših notranjih bojev, ker vsi hočemo konsolidacijo, čeprav vsak po svojem. Tudi naši vladi naj bo jasno, da smo za brate edini. Organizirajmo

samopomoč

in oklenimo se naših obrambnih društev. Zabranimo uvoz italijanskemu blagu, saj imamo brate Čehe in majhna bo postala italijanska ošabnost, ki je že pred vojno stradala. Tudi našim bratom pride

dan osvoboditve.

Njihova bol je naša bol, rojaki na delo. Živijo! Po gromovitem priznanju je govoril nato

dr. Puc,

ki je opozoril zborovalce na vse sladke obljube naših Italijančkov, ki so kradli in slepili naše brate. Visokim besedam, da se je Italija borila in priborila zmago za svobodo vseh narodov, so sledila nizka in podla dejanja. Prelomili so besedo italijanski državniki Nitti in drugi, prelomil je besedo prestolnega govora kralj, ki je govoril o tradiciji svobode in poti k rešitvi. Požgali so nam naše domove, izgnali našo inteligenco, zaprli naše šole. In še celo dijaki, ki študirajo pri nas, dobivajo pisma, da morajo domov, če ne jim požgo domove.

Ne bomo pozabili njih postopanja in besed, ki so nam rekli celo prokleta ušiva družina. Državne meje ne ločijo bratov. Kri ni voda in kličemo Italiji memento, da se vse maščuje. Uči nas zgodovina, da složnega Slovana še ni nobeden uničil. In tudi mi složni ne bomo šteli sovražnikov.

Pomoč Amerike.

Nato je govoril viharno pozdravljen ameriški publicist Lee Meriwether iz St. Louisa in sicer v angleščini, prevajal pa je njegov govor dr. Miklavčič, ravnatelj Zadružne banke. Uvodoma je omenil 1000 letno nemško nasilje, ki nas ni uničilo, kljub vsem tiranstvom Habsburžanov. **In česar niso zmogli Nemci, tega tudi mala Italija ne bo dosegla.** Duh ponosnega naroda se ne ukroti in tiran uspe le za kratek čas. Ne morem govoriti vašega jezika, toda srce govori povsod isti jezik. In nocoj govori Amerika svoj jezik s svojim srcem v vašo korist. Novi ste domovini naša in vaša in tudi Jugoslavija bo postala mogočna. Vztrajajte pri svojih principih svobode in vaša veličina in sreča vam bo zagotovljena. V imenu Amerike vam želim srečo in uspeh. (Sledil je zopet gromovit dolgotrajen aplavz.)

Nato je govoril o nasilju Italijanov povodom Koroškega plebiscita in napram našim Primorcem

g. Smodej.

Poudarjal je uvodoma, da je narod, ki se noče braniti, zapisan smrti, **in pravica in dolžnost naroda je, da se brani.** Tudi internacijonala je zakopala svoja načela, ko je šlo za narod in pograbila za puške. Brezobziren mora biti boj krivicam, ki se gode našim narodnim manjšinam. Narod živi in hoče biti glasnik zatiranih bratov in ta narod ne bo umrl. Dvignimo glas **v imenu kulture proti barbarstvu.**

Videli smo lažiplebiscit na Koroškem, ker so odločali tujci v imenu našega naroda in odločili usodo naših bratov. Nasilniki so potegnili naše meje in lagali so Italijani pred svetovnim forumom. Sedaj poznamo analfabetizem Italije (gromoviti klici: **Dol z Italijo!** Vse meje presega, kar je zagrešila Italija nad našim časopisjem in če **imajo italijanski novinarji le trohico poštenja, se morajo sami upreti takemu nasilju.** Od batin italijanskih fašistov teče kri Slovencev in Avstrija se roga St. Germainski pogodbi. Ako imajo Nemci pri nas gimnazije, nimamo Slovenci niti ljudskih šol. (Zob za zob.) Propadle so mogočne države vsled nemoralnosti in krivic napram manjšinam in po železni pravici narave so izginile take države. Če jim ne daste kulture, pustite jih, kamor jih srce vleče. **Nazaj k nam!** Ne omagajmo v tem delu, ker vsaka krivica se maščuje. (Klici: Pa kmalu.) Iz dna prepričanja in duše kličem koroškim in primorskim Slovencem. **Nazaj k svoji materi, ker imate tam mačeho.** Nato je prebral govornik

resolucijo,

v kateri opozarja celokupna Ljubljana ves kulturni svet na nekulturne metode nad manjšinami in poziva ligo narodov, da posveča pozornost na našo Koroško in Primorsko. Italija je zaigrala zaupanje velesil in apelira na nje, da pritisnejo na Italijo in Nemčijo, da jih reši sramotne nasilne smrti in apelira obenem tudi na našo vlado, da napravi konec ubijanju naših manjšin. Resoluciji sta bili z velikanskim odobravanjem sprejeti in poleg navzočih zastopnikov strank se je pridružila s pismeno tudi **»Slovenska socijalistična stranka«.**

S tem je bil dnevni red zborovanja izčrpan. K zaključku je ugotovil predsednik, da smo se obrnili na vse faktorje, pošiljamo pozdrave vsem bratom. Trdno upamo in tudi oni naj upajo, da pridejo drugi časi. Tla so vulkanična tudi v Italiji in mi silno hitro živimo. **Tudi za Italijo pride dan pravice in vsi verujemo v veliki dan vstajenja celokupnega našega naroda.**

Odšle so silne množice — tako nabito polne unijonske dvorane še nismo videli — in se zbirale na cesti. Zadonela je slovenska pesem »Pobratimija« in druge narodne himne. Strnile so se množice in odkorakale po mestu med viharnimi klici in navdušenim petjem.

Silna množica je hotela napraviti obhod po mestu, kar pa so močni policijski kordoni končno le zabranili. Pač pa so množice prodrle kordon v Prešernovi ulici, kjer je padel tudi en strel. Hud pritisk je bil na Vodnikovem trgu, kjer je tudi padlo več strelov, toda vsi v zrak in ni bil nobeden poškodovan. Policija je aretirala okrog 25 manifestantov, ki so se uprli javni straži in hujskali množico k izgredom, katere pa je seveda po ugotovitvi identitete izpustila. Narod je bil pač razburjen in navdušen za svoje pravice, ter je dal tudi javno duška svojemu ogorčenju napram nasilstvom barbarskih Italijanov.

PROTESTNA MANIFESTACIJA NA RAKEKU.

Rakek, 28. okt.

Barbarski udarec kulturne Italije je tudi pri nas razburil vse sloje do skrajnosti. Na poziv akcijskega odbora se je takoj sestavil prireditveni odbor, ki je razdeljen po vseh strankah in organizacijah pripravil protestni shod za današnjo nedeljo.

Zbralo se je okrog 300 ljudi. Najprvo so se razvrstili v krasnem sprevodu pod okriljem s črnim florom zavite državne zastave in korakali skozi Rakek.

Pred postajo se je sprevod ustavil. Nastopili so govorniki vseh organizacij in strank, padale so kovinske besede, enodušno pa je izzvenel klic: Dosti je gorja, naša vlada naj z najenergičnejšim korakom zahteva od kulturne Italije, da popravi krivico, zadano našemu narodu v Primorju.

Prečitana je bila resolucija zbora in brzojavki na ministrskega predsednika g. Nikola Pašića in predsedstvu narodne skupščine, na kar se je z državno himno »Bože pravde« zaključilo protestno zborovanje.

PROTESTNO ZBOROVANJE V CELJU.

Celje, 28. oktobra.

Za danes dopoldne je bilo sklicano protestno zborovanje celjskih Slovencev v veliko dvorano Narodnega doma. Shod so sklicala vsa celjska narodna društva in politične stranke sporazumno. Zbrala se je polna dvorana narodnega občinstva.

Zborovanje je otvoril predsednik podružnice Jugoslovenske Matice v Celju g. ravnatelj Jeršinović. V svojem govoru je slikal barbarsko početje italijanskega naroda v zadnjih 5 letih nad našimi primorskimi brati s požiganjem Narodnih domov, na polju šolstva, dalje zadnje odredbe, ki so bile izdane proti slovanskemu časopisju itd. Tako početje je nevredno naroda, ki se ponaša z dvatisočletno kulturo in zasluži, da se ga imenuje barbarizem.

Dalje so govorili še razni drugi govorniki: gg. Prekoršek, dr. Ogrizek, Franjo Koren. Govori vseh govornikov so bili sprejeti z velikim navdušenjem in vzkliki ogorčenja proti Italiji. Najbolj pa je ugajal protestni govor g. Peterlina, kateri ga je prednašal v verzih. Bil je sprejet z burnim aplavzom.

Sprejeta je bila nato enoglasno resolucija na našo centralno vlado v Beogradu, ki naj od svoje strani ukrene vse potrebno, da Italijani napravijo konec svojemu barbarskemu početju nad našim narodom.

S petjem himne »Hej Slovani« se je lepa protestna manifestacija zaključila in ki se je izvršila popolnoma mirno in dostojno.

PROTESTNI ZBOR V MARIBORU.

Maribor, 28. okt.

Danes dopoldne se je v nabito polni dvorani Narodnega doma v Mariboru vršila veličastna manifestacija vsega tukajšnjega življa brez razlike strank proti barbarstvom, ki jih počenja Italija nad našimi zasužnjenimi brati.

Zborovanje je otvoril predsednik ad hoc sestavljenega akcijskega odbora, profesor dr. Ribarič, predsednik tukajšnje podružnice Jugoslovenske Matice, ki je v krasno zasnovanem temeljitem govoru bičal številna nasilstva, ki jih je zagrešila Italija nad slovenskim Primorjem. Njegova izvajanja so večkrat izzvala vihar ogorčenja nad nasilnostmi dvatisočletne kulture. Z viharnim odobravanjem je sprejelo občinstvo govornikov vzklik, da se je med Slovani in Italijani v solzah in v krvi dvig, nil ogromen zid sovraštva, ki ga ne poruši nihče več.

Za njim je v imenu Ciril in Metodove družbe povzel besedo ravnatelj Voglar, ki je omenil, da bo Ciril in Metodova družba zastavila vse svoje sile v rešitev našega zatiranega šolstva v zasedenem ozemlju. V imenu JDS je g. Kejžar pozval vlado, naj odgovori na italijansko nasilje z represalijami na gospodarskem polju. Dr. Leskovar je kot zastopnik SLS označil potrebo, da se že sedaj pripravlja ves narod na obračun in da se zanese ta zavest v zadnjo gorsko vas.

Po govoru g. Rogliča v imenu NSS in g. Džamonije, ki je kot zastopnik »Narodne obrane« pozval zlasti mladino, naj se postavi v službo narodnih idealov, je v imenu NRS izjavil strankin tajnik g. Trošt, da je NRS solidarna z nastopom drugih strank proti italijanskim nasilstvom. Za tem je še dr. Šnuderle v imenu »Orjune« naglašal njene cilje o vzgoji mladine, ki naj se pripravlja za dan osvete. Ravnatelj Voglar je na to prečital nastopno resolucijo:

Mariborski manifestacijski zbor, sklican v Narodni dom dne 28. oktobra za pravice materne besede zasužnjenih bratov v Italiji, izraža svoje občudovanje in svoje simpatije rojakom v zasužnjenem jugoslovenskem Primorju, ki navzlic nezaslišanemu italijanskemu terorizmu stoji kakor skala v ljubezni do svojega rodu in svoje materne besede; izreka svoje ogorčenje in indignacijo nad barbarskimi metodami in ukrepi italijanske šovinistične vlade, stremeče za tem, da nacijonalno ubije mnogo sto tisočev kulturnih Jugoslovenov; poziva poslance v Beogradu, da posvečajo krivicam in brezpravju rojakov v Julijski krajini in na Koroškem največjo pozornost ter gradivo, ki ga zbirajo narodno obrambne organizacije, sistematično obdelajo; poziva vse naše kulturne organizacije, intelektualce in vseučilišča, naj z znanstvenim delovanjem opozore ves kulturni svet, zlasti Ameriko, Francijo, Anglijo in druge države na nekulturna barbarstva Italije; poziva vlado, da spravi vsa italijanska grozodejstva nad našimi rojaki v Primorju pred ligo narodov; se obrača na vse Slovence, Srbe in Hrvate v Jugoslaviji, naj po svojih gmotnih razmerah pomagajo narodnim obrambnim organizacijam; roti mladino, naj se duševno in telesno usposablja, da bo zamogla žrtvovati, če bo treba tudi življenje za osvoboditev svojih zasužnjenih bratov.

Resolucija je bila sprejeta z viharnim odobravanjem.

PROTEST VIŠNJE GORE.

Na manifestacijskem zborovanju dne 28. oktobra 1923 so vse politične in kulturne organizacije v Višnji gori sklenile nastopno

resolucijo:

Visoka vlada se poziva, da zagotovi našim narodnim manjšinam preko mej iste pravice iz St. Germainske in drugih pogodb, kakor jih tuje narodne manjšine vživajo pri nas in to za šolo, za cerkev in za tisk.

PROTESTNO ZBOROVANJE V PREKMURJU.

Dolnja Lendava, 28. okt.

Združene narodne organizacije so priredile danes v prostorih hotela »Krane« sijajno protestno zborovanje proti italijanskemu nasilstvu v Julijski Benečiji. Udeležba je bila nenavadno obilna. Protestirali so proti italijanskemu nasilstvu enodušno zborovalci tako slovenske, kakor madžarske narodnosti.

Predsednikom zborovanja je bil izvoljen sodni svetnik dr. Utuha. Govoril je nadalje učitelj Turko in v imenu Dolnjelendavskega »Sokola« g. dr. Leskovec. K besedi se je priglasil tudi g. Kiraly, predsednik organizacije NRS ter se je imenom stranke priključil protestu ostalih zborovalcev; gospod Kalan je madžarski razložil velik pomen takih protestov in naglašal bratstvo vseh narodov. Po resoluciji so se zborovalci s pozdravom na zasužnjene brate mirno razšli.

RAZSODEN ITALIJANSKI GLAS O PREGANJANJU NAŠEGA JEZIKA.

Rimski »Il Giornale d'Italia«, izrazit fašistovsko-vladni list je priobčil pod naslovom »Odredba videmskega in tržaškega prefekta, glasom katere se nalaga drugorodnim listom izhajanje v dveh jezikih, je po listu »Giustizia« neliberalna in tudi »zelo neumna in nasprotna splošnim italijanskim interesom, kateri se vobče dajo zamisliti.« Odredba utegne dati vsem našim konkurentom v inozemstvu strahovito orožje proti nam. Gotovo nacijonalistično sovraštvo vedno pozablja, da imamo 8 milijonov Italijanov, kateri živijo v tujini v velikih in malih središčih in kateri se poslužujejo krajevnih italijanskih listov. Če bi kak sunek argentinskega nacijonalizma zahteval, naj veliki in važni italijanski listi prinašajo španski prevod svojih člankov? In listi v Braziliji? In listi v Zedinjenih državah? Mi smo trdno prepričani, da je bil ukaz (l'ukase) videmskega in tržaškega prefekta izdan brez vednosti zunanjega ministrstva; kajti ni mogoče predstavljati si ukrepa, ki bi bil bolj nevaren širjenju našega kulturnega vpliva v inozemstvu.«

Sramota italijanske kulture.

Odprava naših šol.

Uradni list rimske vlade »Gazzetta ufficiale« št. 250 z dne 24. oktobra 1923 priobčuje kr. odlok z dne 1. oktobra 1923 št. 2185, čl. 4. tega odloka se glasi: »V vseh ljudskih šolah kraljevine se vrši pouk v državnem jeziku. V občinah v katerih se običajno govori drugačen jezik, bo ta jezik predmet učenja v dodatnih urah. Pouk drugega jezika je obvezen za drugojezične učence, za katere so stariši ali izvrševalci očetovske oblasti podali v začetku šolskega leta tozadevno vpisno izjavo!«

S te odlokom je odpravila Italija vse slovenske in hrvatske šole v Julijski Benečiji.

Proslava češkoslovaškega praznika v Ljubljani.

NA PREDVEČER PROSLAVE.

»Češka obec« je priredila na predvečer proslave družabni sestanek v Narodnem domu.

Generalni konzul dr. Otokar Beneš je predaval o svojih vtisih s potovanja po Franciji, kjer si je ogledal poleg zanimivosti francoske prestolice tudi velik del zapadnega bojišča. Posebnega zanimanja je vredna zgodovinska trdnjava Verdun, ki nudi še danes strašne slike nemškega divjanja in ljute borbe med Nemci in zavezniki. Težko poškodovane so skoro vse utrdbe, porušene so cerkve in cele vasi in razorana je zemlja še danes od težkih nemških granat. Zanimiv predor, kjer je strahovita eksplozija municijskega skladišča pokopala cel bataljon francoskih vojakov in pa rov bajonetov, kjer je zasula težka nemška granata 180 francoskih vojakov, tako, da šterle iz zemlje samo bajoneti. Še danes kažejo znaki, kako drago so plačali Francozi zmago nad nemškim nasiljem. Nad rovom bajonetov je postavil neki bogat Amerikanec krasen spomenik, ki naj svedoči o francosko-ameriškem prijateljstvu.

PROSLAVA.

Dr. Beneš je zaključil svoje jako zanimivo predavanje z vzklikom: Živela Francija, slava padlim francoskim junakom! Vsi navzoči so ponovili vzklik in vstali v znak spoštovanja. Govornik je prinesel s sabo tudi več zanimivih razglednic iz Verduna in bližnje okolice, katere je dal po predavanju na ogled.

Zahvalil se je predavatelju predsednik obce g. Chvatal, ki je obenem pozval člane, da se udeleže v pondeljek protesta proti italijanskemu nasilju nad našimi primorskimi brati. Prireditev se je zaključila z živahno prijateljsko zabavo.

V proslavo 5 letnice češkoslovaškega osvobojenja se je vršila v nedeljo v Mladiki ob 11. uri dopoldne slavnostna recepcija, katere so se udeležili zastopniki državnih oblasti, vojske, celokupni konzularni zbor, odposlanci vseh ljubljanskih kulturnih organizacij, trgovske zbornice, Sokolstva, novinarji, zastopnice ženskih organizacij itd. Vlado je zastopal g. veliki župan dr. Lukan. Gostje so izražali g. generalnemu konzulu dr. Otokarju Benešu številne čestitke za predsednika Masaryka.

Po oficijelni recepciji se je vršil v dvorani rout, na katerem je govoril g. generalni konzul dr. Otokar Beneš sledeče:

Velespoštovana gospoda!

Dovoljujem si prisrčno pozdraviti in se vam zahvaliti, da ste v tako obilnem številu posetili današnjo proslavo 28. oktobra. Pozdravljam zastopnike vlade, vojske, cerkve, mesta in korporacij, kakor tudi posameznike, ki so prišli, da nam Čehoslovakom izkažejo svoje simpatije. Oprostite, da ne imenujem vsakega izmed vas, kar je radi tolike udeležbe takorekoč nemogoče. Zahvaljujemo se vam za vaše simpatje. Pozdravljam z veseljem tudi gospode zastopnike tujih držav. Nadalje z veseljem pozdravljam v naši sredini zastopnice slovenskega ženstva. Med Čehoslovaki in Jugosloveni igra žena na rodbinskem, kulturnem in narodnem polju po vsej pravici enakopravno vlogo z možmi, in ne moremo si predstavljati narodne slavnosti brez navzočnosti žene. Zato se vas, čestite dame, pri naši slavnosti prisrčno radujem.

Velecenjeni!

Danes, na dan 28. oktobra, proslavljamo petletnico našega osvobojenja. V prošlem letu se je naša država še bolj konsolidirala ter se veseli naklonjenosti zunanjega sveta. Opozarjam na nedavni poset našega prezidenta republike, T. G. Masaryka v Parizu, Bruslju in Londonu. V vseh teh mestih so mu bile izkazane velike časti, dokaz, da so veliki narodi z vodstvom naše države in naroda zadovoljni, da mu zaupajo in to zaupanje tudi javno potrjujejo. Opirajoč se na zaupanje velikih narodov, kakor tudi na zavezništvo nam sestrske kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev, si češkoslovaški narod želi ohraniti in si tudi bo ohranil ono častno mesto med kulturnimi narodi, ki mu na podlagi izobrazbe, pridnosti in dela z vso pravico pripada.

Nadalje je g. generalni konzul pozdravil ljubljansko češkoslovaško kolonijo ter pozval svoje rojake, da po svojih močeh pomagajo pri splošni konsolidaciji naše države.

Dr. Beneš se je v ruskem jeziku spominjal nesrečnega bratskega ruskega naroda in izrazil željo, da bi ruski narod kmalu prevzel varstvo nad vsemi slovanskimi narodi. Nadalje je pozdravil francosko republiko s katero je Češkoslovaška te dni obnovila prijateljske politične zveze. Pozdravil je tudi zastopnico angleškega naroda gdč. Topiand ter zaključil svoj govor s sledečo zahvalo:

Proslavo 28. oktobra danes prvič prirejamo v gospodinjski šoli v Ljubljani. Vsled tega si štejem v dolžnost, da se kar najiskreneje zahvalim ravnateljstvu liceja, ravnateljici Gospodinjske šole gospe Zemljanovi in vsem gojenkam za izvrstno in skrbno pripravo zakuske. Pri pogledu na vas, lepe gospodične, mi prihajajo na misel stihi vašega Prešerna:

Bog živi vas, Slovenke,
prelepe žlahtne rožice,
ni take je mladenke
kot naše je krvi dekle,
naj sinov
zarod nov
iz vas bo strah sovražnikov.

Zaključujem svoj nagovor s prošnjo, da z menoj zakličete: Češkoslovaška republika in kraljevina Srbov, Hrvatov in Slovencev, kakor tudi njima verni zavezniki, »Živeli!« (Sledilo je živahno odobravanje in ploskanje.)

G. generalnemu konzulu so se zahvalili za pozdrave: V imenu ruskega krožka v Ljubljani g. Andrejevka, za ruske znanstvenike prof. Bubnov, za Češkoslovaško obec g. Chvatal, za Češkoslovaško-jugoslovensko ligo dr. Karl Triller in za francosko republiko konzul Flach. Nadalje se je zahvalila g. generalnemu konzulu v prisrčnih besedah za češkoslovaško šolo v Ljubljani mala Čehinja. Med zakusko je gdč. Olga Valavškova ob spremljevanju kapelnika g. Balatke zapela dve krasni pesmi.

S prireditve sta bili poslani sledeči pozdravni brzojavki:

Kancelari presidenta republike Praha. Čechoslovaci a Jihoslovani shromaždeni pri oslave 28. října dovolují si vysloviti svoji oddanost a lásku.

Kabinetni pisarni Njegovega Veličanstva kralja, Beograd.

Čehoslovaki in Jugosloveni, zbrani pri proslavi čehoslovaškega praznika 28. oktobra, usojajo si izraziti Vašemu Veličanstvu svojo udanost in ljubezen.

SLAVNOSTNA PREDSTAVA V OPERNEM GLEDALIŠČU.

V proslavo 28. oktobra, dneva osvoboditve bratskega češkega naroda iz avstrijske sužnosti je proslavilo Kr. narodno gledišče z uprizoritvijo Kovařoviceve opere »Psoglavci«. Gledališče je bilo nabito polno. Pred predstavo, katero so posetili zastopniki državnih in civilnih oblasti, je orkester zasviral himne Bože pravde, Kje dom je moj in med Tatro se bliska, g. dr. Ivan Lah pa je predaval »Pesem Hodov« Eliške Krasnohorske v svojem slovenskem prevodu. »Psoglavci« so poleg Smetanove »Prodane neveste« najpopularnejša češka opera; doživela je na Narodnem divadlu v Pragi za »Prodano nevesto« največ repriz. Mila je Čehom pač zato, ker podaja snov, vzeto iz domače zgodovine po znanem istoimenskem romanu Alojzija Jiraska. Motiv ji je preganjanje in zatiranje kmetske samostojnosti, podobno naši stari pravdi. Kovařoviceva glasba je eklektična in najlepša takrat, kadar udari na češko narodno struno. Orkestraciji pa se jasno pozna, da je tekla iz peresa slavnega dirigenta, ki je s svojo osebno noto mojstersko interpretiral Smetanova in Dvořakova dela. — S predstavo smo bili vobče lahko zadovoljni; vse še ni bilo tako točno in opiljeno kot bi moralo biti. G. kapelnik Balatka se je z idealno vnemo zavzel za izvedbo glasbenega parta enega najznamenitejših del svojih rojakov. Na strani mu je stal g. Šest s svojo znano režisersko spretnostjo. Med solisti sta bila prav dobra g. Šimenc (Kozina) in g. Cvejič (Lomiker). Pa tudi vse ostale soliste in solistinje, velike in male vloge, naj za danes pavšalno pohvalimo. G. Zathey se je dal opravičiti, da je indisponiran. Orkester je dostojno izvršil svojo nalogo, zbor je v prvi polovici predstave slabo vozil, pozneje se je popravil. Balet je absolviral v I. dejanju ples pri voračkah, v tretjem pa menuet dokaj skromno. Po prvem in drugem dejanju je bilo dovolj vencev in šopkov. Predvsem sta gg. Balatka in g. Šest zaslužila poklonitev vencev. Publika je »Psoglavce« sprejela z glasno pohvalo; po vsakem dejanju je živahno ploskala in opetovano klicala pevce in pevke pred zastor. — K predstavi se seveda še povrnemo.

—o—

Iz prosvetnega življenja

REPERTOAR NARODNEGA GLEDALIŠČA V LJUBLJANI.

Drama:

Začetek ob 8. uri zvečer.

Sreda 31. okt. Gospa z morja; gostovanje ge. Marije Vere. Red A.

Četrtek 1. nov. Smrt majke Jugovića Izven.

Petek 2. nov. Judit; gostovanje ge. Marije Vere. Red E.

Opera:

Začetek ob pol 8. uri zvečer.

Sreda 31. okt. Psoglavci. Red D.

Četrtek 1. nov. Rigoletto; gostuje ga. Wesel-Polla. Izven.

Petek 2. nov. Evgenij Onjegin. Red A.

— **Gustav Wied: 2 × 2 =5.** Ta zabavna satira je v nedeljo zopet napolnila hišo. Pavla Abela je igral g. Rogoz. Njegov predmet je bil bolj gibek in lahek, on pa je podal boemskega žurnalista bolj jedrovito in duhovito. —i.

— **Klavirski virtuoz Anton Trost** igra na svojem koncertu v pondeljek, dne 5. novembra t. l. v dvorani Filharmonične družbe sledeča klavirska dela: 1. Bachov preludij in fugo v Es-duru za orgle, za klavir prosto priredil Bussoni. 2. Brahmsovo sonato v f-molu (celotnih 5 stavkov). 3. Peto sonato v enem stavku, delo znamenitega Rusa Škrjabina. 4. Tri Chopinova dela: balado op. 52, nocturno op. 48, štev. 1 in etudo op. 25, štev. 12. Anton Trost, njegova umetniška individualnost ter dovršena tehnika, nam jamčijo za prvovrsten klavirski koncert. Občinstvo naj počasti umetnika domačina s polno dvorano, za katero so vstopnice v predprodaji v Matični knjigarni.

— **Koncert »Lisinskega« v Ljubljani.** V soboto, dne 3. novembra t. l. se pripelje v Ljubljano mešani pevski zbor »Lisinski« iz Zagreba ter priredi tu isti večer ob 8. uri v veliki dvorani hotela Union vokalni koncert, na katerem bo izvajal sledeče Palestrinijeve skladbe: 1. Celotno latinsko mašo, ki je znana po vsem muzikalnem svetu pod naslovom »Missa papae Marcelli«. Za tem poje še 4 madrigale in sicer: a) Neusmiljena moja okrutnica, b) Na obali Tibere, c) Sladko če biti umreti, č) O sladke sanje. Vse te skladbe se prvikrat izvajajo v Ljubljani ter bo koncert prva, a največja glasbena zanimivost letošnje koncertne sezone. Občinstvo vabimo, da se v največjem številu udeleži koncerta, za katerega so vstopnice v predprodaji od jutri naprej v Matični knjigarni na Kongresnem trgu.

Glavna skupščina Zveze industrijcev.

V nedeljo se je vršila v zbornici univerze v Ljubljani IV. glavna skupščina Zveze industrijcev na slovenskem ozemlju kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev. Skupščine so se udeležili poleg mnogobrojnih zastopnikov industrijskih podjetij tudi predstavniki oblastev, gospodarskih korporacij in denarnih zavodov. Med drugimi so bili navzoči tudi sledeči gg.: Za pokrajinsko upravo vlad. svet. Mencinger, za delegacijo ministrstva financ višji fin. svet. Bajić, za oddelek ministrstva za trg. in ind. v Ljubljani dr. C. Pfeifer, za oddelek za socijalno politiko načelnik dr. F. Goršič, za rudarsko glavarstvo inž. Pehani, za inspekcijo dela inž. Domainko, za državno upravo Južne železnice F. Benedek in F. Vidic, za direkcijo drž. železnic v Zagrebu dr. I. Kavčič, za inspektorat drž. železnic v Ljubljani F. Kunaver in Zupanič. Rektorat ljubljanske univerze je zastopal dekan juridične fakultete dr. Fran Eller, tehniško fakulteto prof. dr. Alojzij Král, trgovsko in obrtniško zbornico njen predsednik Ivan Knez, prvi podpredsednik Jean Schrey in tajnik Mohorič. Centralo industrijskih podjetij v Beogradu sta zastopala njen II. podpredsednik dr. F. Windischer in njen tajnik dr. Cvetko Gregorič, Zemaljski Savez industrijalaca v Zagrebu gen. tajnik Marko Bauer, podružnico Narodne banke v Ljubljani ravnatelj Gregorič.

Otvoritev zborovanja.

Zborovanje je otvoril predsednik Vinko Majdič z daljšim govorom, v katerem je pozdravil vse navzoče zastopnike in udeležence zborovanja. G. Majdič je tudi vodil zborovanje, ki je trajalo od 10. do 14. ure.

Na predlog predsednika Majdiča je skupščina ob navdušenem odobravanju poslala udanostno brzojavko Nj. Vel. kralju Aleksandru in brzojavne pozdrave ministru trgovine in industrije dr. Dragotinu Kojiću.

Po čitanju zapisnika III. glavne skupščine je podal Zvezin I. tajnik g. inž. Šuklje izcrpno poročilo o poslovanju Zveze industrijcev v poslovnem letu 1922 in 1923.

Poslovanje Zveze v letih 1922 in 1923.

V svojem obširnem poročilu je navajal referent g. inž. Šuklje, da sta iz raznih razlogov izstopila iz odbora g. Ernst Hieng in Jakob Zadravec. V smislu statutov se je potom žreba izločilo iz odbora 15 članov, za katere se vrše nadomestne volitve pozneje. Število članov Zveze je bilo koncem 1921 in koncem 1922 288, sedaj pa 296. Število delavcev, ki jih zaposljujejo člani Zveze, znaša precej preko 35.066.

Delovanje Zveze je bilo osredotočeno v predsedstvu in njegovem eksekutivnem organu tajništvu. Sodelovale pa so vse gospodarske korporacije in vsi odseki. Referent je dalje izrekel zahvalo za uspešno sodelovanje predsedništvu centrale v Beogradu, gg. Ignatu Bailony-ju, S. D. Alexandru in dr. Franc Windischerju in vsemu tajništvu beograjske centrale.

Referent se je nato dotaknil delovanja Zveze v problemih socijalne zakonodaje, pri železniških in carinskih zadevah, v vprašanju olajšanja denarne krize in pa pri sestavi načrta novega rudarskega zakona ter sodelovanja Zveze pri ljubljanskih velesejmih.

Poročilo I. tajnika g. inž. Šukljeta je vzela skupščina odobruje na znanje, na kar so se vršile

Volitve v odbor Zveze,

ki so se vršile na predlog tajnika per acclamationem. Izvoljeni so bili dosedanji člani Bonač, F. Čuček, F. Galle, A. Gassner, V. Glaser, A. Jakil, I. Knez, A. Kriznič, J. Lenarčič, F. Roblek, inž. A. Rudež, A. Skubec, J. Smertnik in A. Westen. Na novo pa so bili izvoljeni gg. K. Noot, dr. R. Pipuš in F. Woschnagg. G. M. Obersnelu, ki je iz odbora izstopil, pa je izrekla skupščina svojo zahvalo za njegovo uspešno sodelovanje.

Izpremememba statutov.

Nato je prečital tajnik g. inž. Šuklje predlog za izpremembo statutov, ki je bil sprejet. V statutih se je izpremenilo določilo glede razsodišča tako, da imenuje v slučaju nesporazuma od dveh spornih članov izvoljenih razsodnikov za izvolitev predsednika razsodišča pristojno sodišče in ne več žreb, kakor so določali statuti do sedaj.

Proračun 1923.

Nato je bil podan računski zaključek za 1922 in proračun za 1923. Računski zaključek izkazuje za leto 1922 primanjkljaja 58.134.54 dinarjev, ki pa je z izrednimi prispevki članov precej prekrit.

Proračun za 1923 izkazuje 695.280 dinarjev dohodkov in ravnotoliko izdatkov.

Na predlog pregledovalca računov g. F. Goloba je izrekla skupščina odboru absolutorij. Nato je podal g. dr. F. Windischer izcrpen referat o

Poslovanju centrale industr. korporacij v Beogradu.

V svojem referatu je omenjal uspešno in koristno delo centrale industrijskih korporacij, ki je vrhovno predstavništvo industrije cele kraljevine. Ta centrala vedno krepkeje in vidneje vpliva na gospodarsko politiko naše države. Omenjal je tudi razne težkoče, ki ovirajo uspešnejše delo. Poročila g. Windischerja je vzela skupščina odobruje na znanje. K temu referatu se je oglasil g. inž. Remec, ki je prosil pojasnila, kaj je storila centrala v vprašanju industrijskih kreditov, na kar je odgovoril dr. Windischer po sledeči točki dnevnega reda.

Nato je podal I. tajnik g. inž. Šuklje izcrpen in zanimiv referat

Železniške zadeve.

Pred vsem je omenjal referent izpremenjeni položaj radi prevzema južnih železnic v državno upravo. Pozdravil je generalnega direktorja te uprave, g. Evgena Deroka ter izrazil nado, da bo upoštevala nova uprava vitalne potrebe narodnega gospodarstva.

Nato je referent omenjal zlasti odredbe glede nakladalnih in razkladalnih rokov in zahteval omiljenje, v kolikor je to koristno in potrebno za splošnost. Glede 6 urnega roka je zahteval, da sme država zaračunavati visoko stojnino le v onih slučajih, kjer ni sama zakrivila zamude ter je navedel nekaj slučajev nepravilne prakse železniške uprave.

Glede prepovedi reekspedicije, ki je stopila v veljavo s podržavljenjem južne železnice, je g. inž. Šuklje zahteval, da se mora nepravilna praksa železniške uprave ukiniti in da se mora dovoliti vsaj enkratna reekspedicija carinskih pošiljk (ki so na papirju izvzete od prepovedi reekspedicije), ne glede na to, da li je roba že ocarinjena ali ne. Navedel je vse neprilike, škodo in nepotrebno delo, ki nastaja radi sedanje nepravilne prakse.

Zelo nerazveseljivo poglavje je tarifna politika prometnega ministrstva, zlasti zato, ker se pri nas favorizira osebni promet v škodo blagovnega. Referent je povdarjal nemožnost novih tarifarnih določb in navedel nekaj primerov. Končno je še omenjal zahtevo, da naj se osnuje v Ljubljani železnška direkcija za vse omrežje v Sloveniji ter predlagal tozadevno resolucijo, ki jo radi pomanjkanja prostora priobčimo v jutrišnji številki. O resoluciji se je vnela živahna debata, v katero so posegli med drugimi gg. inž. Remec, inž. Demšar, dr. Rehar in zastopnik železniške direkcije Zagreb dr. Kavčič. Govorniki so povdarjali upravičenost zahtev inž. Šukljeta in stavili več predlogov glede razkladalnih in nakladalnih rokov, glede pomanjkanja in slabega gospodarstva z vagoni, glede popravljalnic vagonov.

Zastopnik žel. direkcije Zagreb

gosp. dr. Kavčič je omenjal velike težave železniške uprave in njena prizadevanja, da vzdrži promet na odgovarjajoči višini in da odpravi nedostatke. Glede povišanja tarifov je omenjal, da je bilo neizbežno, ker stoji prometno ministrstvo na stališču, da mora železnica sama kriti svoje izdatke. Po govoru g. Kavčiča je poseglo v razpravo še nekaj govornikov, na kar je podal Zvezin II. tajnik g. dr. Golia svoj nad vse zanimiv referat

Socijalna zakonodaja in socijalno zavarovanje.

Zelo izcrpno se je pečal z vsemi vprašanji, ki spadajo pod to poglavje ter poudarjal zasluge in prizadevanja Zveze, da bi se to vprašanje pravilno in koristno uredilo ter stališče Zveze v tem vprašanju. Koncem svojega izredno zanimivega in strokovnjaško zasnovanega referata je prosil predsednika, da otvori debato in da resolucijo na glasovanje. Resolucija je bila sprejeta.

Povišek zavarovalnih prispevkov.

K tej točki se je oglasil tudi g. Golob in prosil pojasnila radi poviška prispevkov k zavarovanju delavcev. Odgovoril je g. inž. Šuklje, ki je kot podpredsednik pokojninskega zavoda izvajal, da ni bilo načelstvu zavoda in njega upravnemu odboru o stvari ničesar znanega. Govornik je izjavil, da bo predlagal v zavodu protest proti kršenju avtonomije zavoda, katero kršenje je zakrivilo ministrstvo za socijalno politiko s to naredbo.

Zadnji dve točki so bili samostalni predlogi in slučajnosti.

Pogoji za državne dobave.

Radi nedopustnih in protizakonitih pogojev, ki jih je izdalo ekonomno odelenje vojnega ministrstva in ki onemogočajo prevzem dobav s strani domačih oferentov je predložil g. inž. Šuklje 2 resoluciji, ki jih istotako priobčimo jutri.

Proti italijanskim nasilstvom.

Končno je stavil g. inž. Remec posebno resolucijo, ki opozarja italijanske gospodarske kroge, da naj vplivajo na svojo vlado, da ne bo postopala z našim življem v zasedenem ozemlju na tak barbarski način, kakor se je to godilo zadnji čas, ker bi moglo izzvati tako postopanje zmede v obojestranskih gospodarskih odnošajih.

Ker se pri slučajnostih ni oglasil nihče več k besedi, je g. predsednik Majdič zaključil uspelo zborovanje.

Kongres narod. železničarjev.

V nedeljo, dne 28. t. m. so se v Beogradu sestali delegati jugoslovenskih narodnih železničarjev. 104 delegatje so zastopali 50.000 organiziranih železničarjev iz vseh krajev države. Češkoslovaške narodne železničarje je zastopala posebna delegacija, ki sta ji načelovala predsednik Prochazka in podpredsednik praške skupščine Buřival. Kongres je otvoril v veliki dvorani nove beograjske univerze ob 9. uri dopoldne inspektor prometnega ministrstva g. Lukić.

Kongres je takoj po končanih pozdravih pričel razpravljati o dnevnem redu. Nato je podal centralni odbor sliko celokupnega delovanja odbora za izboljšanje gmotnega položaja narodnih železničarjev ter o vseh korakih, ki so se storili v tem pogledu. Kongres je tajniško in blagajniško poročilo soglasno odobril. V razpravo o železničarski službeni pragmatiki in o gmotnem položaju železničarjev so posegli mnogi delegati, med drugimi tudi gg. Blaž Korošec, Finžgar in Amalija Osredkarjeva iz Ljubljane. Govorniki so ostro kritikovali načrt službene pragmatike, kakor jo je izdelal prometni minister, ter ga večinoma odklonil kot reakcijonarnega in nesprejemljivega. G. Korošec je po ostri kritiki zakona o službeni pragmatiki zavrnil očitek, češ, da je imela zadnja stavka na progah južne železnice politično ozadje. Stavka, da nikakor ni bila politična, ker so se železničarji borili le za izboljšanje gmotnega položaja. V imenu hrvatskega železničarstva je govoril g. Koren, za vojvodinske železničarje je govoril delegat Stojković.

Burno pozdravljena sta se oglasila k besedi tudi češkoslovaška delegata Prochazka in Buřival. Naglašala sta solidarnost bratskih organizacij ter pripravljenost češkoslovaških železničarjev za skupno sodelovanje. Popoldne je kongres nadaljeval započete razprave. Kongres je soglasno ugotovil, da je položaj železničarjev skrajno obupen in nevzdržljiv. Sprejetih je bilo 14 resolucij, ki vsebujejo v bistvu rezultate razprave o izboljšanju gmotnega položaja železničarjev in predloge kongresa k vladnemu načrtu zakona o službeni pragmatiki.

O priliki volitve centralnega odbora je nastal v dvorani velik hrušč, ker sta se pojavili dve kandidatni listi: radikalska z Nikiforom Petrovićem na čelu in demokratska z Matičem. Vršila se je borba za odbor. Slovenskim delegatom se je posrečilo prepričati obe struji, da je železničarska organizacija nepolitična ter da se v njo ne sme uvajati strankarstva. Na njihovo odločno intervencijo je bila sprejeta kompromisna lista. Izvoljeni so bili: dosedanji inspektor prometnega ministrstva Lukić, za prvega podpredsednka Nikifor Petrović in za drugega inspektor inž. Nikolić. V odbor je bilo izvoljenih 25 odbornikov, od teh po 1 delegat iz Ljubljane, Maribora in Celja ter drugih krajev države. Zvečer se je vršil slavnostni banket.

„Radikalski Glasnik“

Poziv!

Pozivamo vse naše pristaše, da se čimprej — po možnosti še tekom tega tedna — organizirajo v smislu navodil, ki smo jih objavil v »Radikalskem Glasniku« — »Jutranjih Novosti«. V to svrho naj se v vseh občinah, kjer se nahaja vsaj 10 naših pristašev, organizira krajevni odbor. Želeli bi, da se izvrši ta organizacija na inicijativo naših pristašev. Nikdo naj se ne boji vstopiti v našo stranko; v stranko, po katere programu in delu ter s pomočjo ogromnih žrtev najboljših sinov našega naroda se je ustvarila naša velika kraljevina. Nikdo naj se ne boji delovati v stranki, kateri je narod dal preko svojih narodnih zastopnikov v roke vlado in težko dolžnost, da organizira našo mlado kraljevino ter da ji izdela osnovne državne zakone. Nikdo naj se ne boji vstopiti v stranko, ki je edina sposobna, da pripelje ves narod iz težkega stanja, v katerem se nahaja. NRS je dokazala, da more potom svojih voditeljev rešiti težka finančna vprašanja ter dovesti državo k napredku in blagostanju. Kdor deluje za jačenje in širjenje NRS, ta deluje za blagobit svojega mesta, svojega kraja, cele Slovenije in cele države.

Naprej v Narodno radikalno stranko! Moč politične stranke leži v njeni organizaciji, moč organizacije pa v disciplini in redu, ki se morata uveljaviti v vseh organizacijah.

V našem listu dobi vsak pristaš in član točna navodila, kako treba sprovesti organizacijo, kako se vpisujejo in sprejemajo člani, radi tega je potrebno, da se drže točno teh navodil.

Ko bo organizacija izvedena, prosimo, da na naslov: »Akcijski odbor NRS v Ljubljani (poštni predal 106) pošljete poročilo po sledečem formularju:

Volilni okraj: . . . . . .
Politični srez: . . . . .
Krajevni radikalski odbor: . . . . .
Na radikalskem zborovanju v . . . . ki se je vršilo dne . . . . . 1923, se je ustanovil krajevni radikalski odbor za občino . . . . .

V smislu strankinega statuta izvoljeni odbor se je konstituiral na sledeči način:
Predsednik: . . . . .
Podpredsednik: . . . . .
Tajnik: . . .
Blagajnik: . . .
Odborniki (najmanj 4): . . . . .
Ta krajevni radikalski odbor šteje dosedaj . . . . . članov.

Za sprejemanje pošte je bil določen g. X. X. in se naj pošiljajo vsi dopisi na njegov naslov.

V . . . . ., dne . . . . . 1923.
Tajnik: . . . . Predsednik: . . . .

Novosti iz Primorske.

— **Zatiranje našega šolstva.** Doslej so zahajali otroci iz vasi Mali in Veliki Centur ter iz vasi Babiči v šolo v Marezige, ker je tam slovenska in italijanska šola. V Babičih je le italijanska šola. Te dni pa je dobila učiteljica ukaz, da ne sme poučevati teh otrok v Marezigah, ker morajo hoditi v Babiče. Teh otrok je 21. Otroci so jokali, ko so zapuščali šolo. Od Centur do Marezig je pol ure, od Centur do Babičev četrt ure, a od Babičev do Marezig tudi četrt ure. Starši so prosili, naj se jim dovoli, pošiljati otroke v slovensko šolo v Marezige. Spočetka je šolski nadzornik v to privolil, pred par dnevi pa je zopet silil starše, da pošljejo svoje otroke v Babiče. Občinski komisar Padovan je izsiljeval to zahtevo iz staršev, ki se pa nočejo udati. Dne 19. t. m. je vrgel celo deputacijo staršev z brutalno silo iz svojega urada.

— **Rudniška nesreča v Istri.** V nekem rudniku pri Labinju v Istri se je zadnje dni dogodila težka nesreča, ki je zahtevala skoro 13 smrtnih žrtev. Ko so delavci vlagali ekrazitno mino, je ta vsled njihove nepazljivosti prehitro eksplodirala in zrušila veliko množino kamenja, ki je 20 delavcev podkopalo pod seboj. Sedem delavcev so rešili z manjšimi poškodbami, 13 delavcev pa je bilo smrtno nevarno ranjenih in jih je že par umrlo, drugi pa visijo med življenjem in smrtjo.

Novosti iz Prekmurja.

— **Vlom v hranilnico v Dolnji Lendavi.** Pri nas se zgodi toliko tatvin in vlomov, da je kaj takega že nekaj navadnega. Kakor se vidi, so hoteli vlomilci dokazati napredek v svoji »stroki« in so hoteli dne 25. t. m. položiti »izpit«. Vlomili so namreč v »Dolnjelendavsko hranilnico«. Poskusili so odpreti Wertheimerco, pa jim ni uspelo; so jo sicer močno poškodovali, toda popolnoma odpreti in denar odnesti pa le niso mogli. Po neuspehu so se malo ogledali po poslovnih prostorih ter tam našli nekaj vina in jedil, ki jih je shranil hranilnični sluga ter so to potrošili ter s tem odšli. Storilci so gotovo domači ljudje, ker je v poslovnih prostorih več blagajn, pa se vlomilci nobene druge niso dotaknili; vlomiti so hoteli baš v tisto, v kateri so »pare«.

— **Velik požar.** V četrtek in petek dne 25. t. m. je izbruhnil tik ob naši meji v Egyeduta (Letenye) na Madžarskem velik požar, ki je uničil 40 gospodarjem vsa poslopja in pridelke. Gasit so šli tudi gasilci z naše strani in po napornem dvadnevnem delu se jim je posrečilo požar udušiti. Škoda je neprecenljiva.

— **Neznanega utopljenca** so našli v Muri in sicer v bližini Ižakovcev. Utopljenec je moški, okrog 35 do 40 let star, je srednje močne postave, ima okrogel obraz, rjavih oči, črne pristrižene brke, kostanjeve lase in obrvi ter zdrave zobe. Utopljenec je bil popolnoma nag in niso dobili v bližini nobene stvari. Znakov nasilja na truplu niso opazili, razen par podplutb, katere pa je lahko dobil od udarcev na skalne bregove.

— **Opozarjamo,** da se je tvrdka I. Maček, stara, priznano solidna trgovina z oblekami, preselila v hišo Pokojninskega zavoda na Aleksandrovi cesti 12, kjer prodaja še nadalje po izdatno znižanih cenah.

Dnevne novosti.

Radi pomanjkanja prostora je moralo izostati mnogo najnovejših poročil iz inozemstva. (Ur.)

— **Že opetovano smo naprosili** in opozorili slovenske rodoljube in ljubitelje Koroščev, naj se naroče na edini, na Koroškem izhajajoči list »Koroški Slovenec«. Na ta naš poziv odzvali so se le trije naročniki. Zadnje volitve v deželni in državni zbor nam jasno spričujejo in dokazujejo, da še žive neustrašeni narodno-zavedni ljudje na Koroškem. Te je treba podkrepiti ne le z besedo — ampak tudi z dejanji. Da pa zvemo njih težnje, biti bi morali z njimi v stiku in to potom časopisja. Izvrstno urejevan list »Koroški Slovenec«, bi se ne smel pogrešati v nobenem hotelu, kavarni, restavraciji, gostilni, društvih in pri narodno čutečih Slovencih. Naročajte »Koroškega Slovenca«! Četrtletna naročnina stane 25 Din. Naročnino sprejema »Gosposvetski Zvon« v Ljubljani, Dalmatinova ulica št. 15. G. Z.

— **Corrigenda.** V članek »O nalogah Slovanstva«, ki smo ga priobčili v I. prilogi nedeljske številke, se je vrinilo več tiskovnih napak, katerih poglavitne popravljamo v sledečem. V 1. koloni čitaj v 25. vrsti od spodaj gori »previdnosti« namesto »prirodnosti«. V 2. koloni v 5. vrsti od zgoraz doli bi morali stati »nauka« namesto »naroda«, v 30. vrsti pa namesto »ki bo rastla« — »ki bo rasla in rasla«. V isti koloni v 8. vrsti od spodaj gori čitaj namesto »no bo« — »nebo«. V 3. koloni v 19. vrsti od zgorej doli čitaj namesto »k skupnosti« — »te skupnosti«, v 25. vrsti namesto »za tiste« — »na tiste«, v 46. vrsti namesto »vzbujajo« — »vsebujejo«, v 52. vrsti namesto »naj« — »raj« in v 55. vrsti namesto »bestija človeštva« — »bestija v človeštvu«.

— **Poziv upnikom »Banca Italiana di Sconto v likvidaciji«.** Italijanska delegacija v Ljubljani pozivlja po nalogu sodišča v Rimu z dne 19. oktobra 1923 vse upnike imenovanega denarnega zavoda, da prijavi vse svoje terjatve najkasneje do 29. decembra 1923 pri centralnem ravnateljstvu »Banca Nazionale di Credito« v Rimu ali pa pri podružnicah tega zavoda. Prijavi se lahko osebno ali po pošti priporočeno s povratnim listom, oddano tekom 29. decembra t. l. Kdor ne prijavi do tega dne, zgubi vsako pravico, kasneje kaj tirjati.

— **Razstava »Probude«.** V parterju Srednje tehnične šole je priredila umetniška šola »Probuda«, ki deluje prav uspešno že tretje leto, svojo III. razstavo. Razstavo je otvoril s primernim nagovorom v navzočnosti jako številnih, povabljenih gostov in zastopnikov raznih oblasti in korporacij profesor Volavšek. Poročal je o delovanju te umetniške šole in njen razvoj. Mnogo je vplivalo na mladino vojna in povojne razmere in tudi mnogo nasprotnikov je imela šola, kateri so ji prerokovali že ob rojstvu smrt. Vendar pa se je kljub velikim težkočam obdržala, se krepko razvijala in je danes čvrsta v svojem programnem delu. Vendar pa ogrožajo in ovirajo njen razmah pomanjkanje prostorov in pa materijelne težkoče. Toda z odločnim delom hoče »Probuda« premostiti tudi te težkoče. Šola je dosegla jako lepe uspehe s slikanjem domorodnih in narodnih motivov. Dva gojenca »Probude« sta bila tudi sprejeta na slikarsko akademijo v Zagrebu. Razstava obsega tri razstavne prostore in sicer so v prvem portreti in razni motivi, v drugem narodna ornamentika, in v tretjem, ki je bil pa otvorjen še le včeraj so razstavljene fresko slike. Cela razstava je prirejena res umetniško in jako ukusno in gojenci »Probude« nam kažejo res dobre zmožnosti in jako razveseljiv napredek. Razstava je otvorjena vsak dan in je obisk brezplačen.

— **Celjske novosti.** Himen. V Celju se je v nedeljo poročil g. dr. Janko Hacin, pravni svetnik »Prve hrvatske štedionice« v Beogradu z gdč. Zoro Rebekovo, hčerko veleobrtnika g. Ivana Rebeka v Celju. — Sobotni trg je bil dobro obiskan. Okoličani so prinesli precejšnje množine raznih jesenskih pridelkov na prodaj. Bilo je videti precej perutnine, mleka, kostanja, zelja itd. Tudi gob se je še dobilo. — Vinski mošt se v Celju prodaja po raznih gostilnah liter od 36—48 kron. — Vreme imamo pri nas še vedno solnčno skoro naravnost vroče. Takega vremena si želimo še vsaj mesec dni. Tudi nedelja je bila izredno lepa, kakršnih že več tednov nismo imeli.

— **Mariborske novosti.** V nedeljo ob 10. uri dopoldne je češki klub v Mariboru priredil v Götzovi dvorani v proslavo petletnice osvobojenja Češkoslovaške matinejo, ki je v vsakem oziru prav krasno uspela. Matinejo, pri kateri je mnogoštevilno tukajšnje občinstvo napolnilo dvorano, je otvorila vojaška godba pod vodstvom kapelnika Hercoga. Profesor dr. Pivko je pojasnil pomen proslave. Med pevskimi in glasbenimi točkami sta nastopila člana tukajšnje opere gdč. Vladimirova in g. Aleksa, kakor tudi virtuozinja na gosli gdč. Brandlova. Po Adamičevi »Čuj nas zemlja« in Prochazkovi »Moravski narodni«, ki ju je izvajal zbor Glasbene Matice pod vodstvom g. ravnatelja Topiča, je bila uspela prireditev zaključena. — Razprava proti obtožencem zaradi nočnega napada na Cirilovo tiskarno, ki je bila zadnjič zaradi odsotnosti glavne priče preložena, je razpisana na 16. in 17. novembra t. l. — V mestu, kakor tudi v okolici je bilo tekom nedelje pokradenih več kolES med drugimi gostilničarju Schreyu na Tržaški cesti in učitelju Domaniču na izletu proti Sv. Kungoti. — Narodna mariborska vrtnarija Ivana Jemca je otvorila v Slovenski ulici št. 8 svojo lastno cvetličarno. — Tukajšnji odvetnik dr. Oton Blanke je v nedeljo s tako naglico zavozil s tega Kralja Petra na Ruško cesto, da je podrl pred njim vozečega kolesarja Jožefa Vidoviča in mu povzročil na kolesu škodo 750 dinarjev. — Goveje meso kilogram po 15 do 17 dinarjev se prodaja od 25. t. m. naprej v mestni občinski mesnici na Rotovškem trgu. — Mesarski pomočnik Robič je pred nekoliko dnevi nekemu kmetu shranil dve zaklani svinji pri mesarju Škorcu na Vodnikovem trgu. Ko se je pa lastnik drugi dan povrnil, je manjkala ena svinja. Kot tatvine osumljene je policija aretirala nekoliko oseb.

— **Društvo »Soča«** poziva svoje člane, da se v kolikor mogoče velikem številu udeleže pogreba nenadoma umrlega zvestega člana pokojnega Jankota Zuljan, ki se vrši danes ob 2. uri popoldne izpred hiše žalosti Cesta na Rožnik št. 19 na pokopališče pri Sv. Križu. Preostalim naše sožalje, pokojniku pa blag spomin.

Sport in turistika.

— **Atletiki: Celje : Primorje 1 : 0 (1 : 0).** Primorje je odigralo v nedeljo na svojem igrišču revanž-tekmo s celjskimi Atletiki. Poraz, ki ga je zadobilo, je bil gotovo nezaslužen, kajti Atletiki napram predvedeni igri niso zaslužili zmage. Dasi tudi Primorje ni igralo kake ekshibicijske temveč precej povprečno igro, vendar je bilo v splošnem boljše moštvo kot gostje, ki so zadovoljevali samo kakih 20' v pričetku tekme. Domačini so bili ves čas ostali skoro trajno v ofenzivi in celo nadmočni, ter so zaslužili gotovo najmanj izravnavo. Ob količkaj odločnejši igri forwarda Primorja in vsaj toliki sreči, kot so jo imeli gostje, bi pa lahko dosegli prav lepo zmago. Poleg navedene slabosti domače napadalne vrste, ki je zakrivila poraz, je imelo Primorje tudi očitno smolo. Nekaj krasnih strelov, katerih je bil vsaj eden vreden, da bi prešel goal-linijo je končalo ob prečki in stebrih.

Domače moštvo je v nedeljo pokazalo zelo šibko igro v napadalni vrsti, medtem ko so ostali deli moštva bili dosti dobri. Vratar Jančigaj je bil dober. Izboren je bil Birsa v obrambi, ki je delal mestoma za dva, kajti njegov partner na desni je bil v trenotkih dokaj šibek. Dobra je bila tudi krilska vrsta. Poleg Vrančiča in Zuckiattija se je zelo uveljavljal mladi Windisch. Napadalna vrsta pa, ki je v polju kolikortoliko zadovoljevala ter še dosti hitro in lepo prišla naprej si je pred vrati vsled neodločnosti in obotavljanja pokvarila najrazličnejše pozicije in situacije. Posebno slab je bil Balinc, ki je igral izpod vsake forme. Nova moč Poduje, dasi se nevigran ni uveljavil, je vendar dobra pridobitev za Primorje, kajti v par potezah na desnem krilu, kjer je igral v drugem polčasu, je označil, da zna več, kot pa je v nedeljo pokazal. Zargaj je bil na krilu bolji kot v zvezi. Levo krilo Ternovc in srednji napadalec Čamernik zelo neodločna.

Pri Atletikih je zopet briljiral Dürschmied, ki pomeni za Atletike vse, kajti brez njega bi bili sicer ne preveč nevaren nasprotnik. Kot leva spojka je igral vse in bil povsod. Izvanredno krasen in neubranljiv je bil gol, ki ga je streljal iz 25 m. Dobra in sigurna sta bila tudi branilca medtem pa ko je imel vratar več sreče kot znanja. Krilska vrsta, dasi nič posebnega je bila požrtvovalna. Omembe vreden je tudi v napadu desno krilo.

Igra je bila v splošnem razen nekaj mrtvih momentov, zanimiva in živahna. Gostje takoj v pričetku vehementno napadejo in že v drugi minuti igre je že bila tekma odločena. Dürschmied nekrit pošlje iz 25 m pravcato bombo neubranljivo v mrežo. Nato se nahajajo Atletiki še kakih 20' v fronti nakar pa prevzame vodstvo Primorje, ki neprestano napada ter vkolikor nima smole, zamegli vse lepe pozicije. V drugem polčasu domačini še bolj pritiskajo ter se nahajajo v eklatantni premoči, dosežejo množino kornerjev, a nikakega pozitivnega uspeha. Sodil je inž. Hanuš razen par slučajev dobro. Publike dovolj.

— **Ilirija rez. : S. K. Celje 4 : 2 (3 : 0).** Rezerva Ilirije je imela za goste Celjane in jih tudi dosti srečno premagala. Napram poteku igre rezultat ni povsem točen kajti na porazu je precej sokriv tudi vratar Celjanov. Zgoditki Ilirije rezultirajo iz posameznih akcij. Celjani so mestoma imeli skoro več sreče od igre.

GOSTOVANJE ILIRIJE V BELJAKU.

Vilbacher S. V. — Ilirija 2 : 1. V nedeljo je gostovala Ilirija v Beljaku, ter bila nepričakovano poražena. Domačini, ki so nam znani iz svojega letošnjega gostovanja v Ljubljani, so zelo napredovali v svojem znanju ter se borili s tolikim članom, da jer Ilirija, ki je igrala izpod svoje forme, podlegla. Podrobnejše poročilo še prinesemo.

— **Pevci!** V torek ob tričert na 8. uro zvečer v Glasbeni Matici druga skupna vaja za petje na pokopališču na dan Vseh svetih. — Odbor Zveze.

Borzna poročila.

Beograd, 29. oktobra. Devize. Berlin 0.035—0.045, Dunaj 0.1175—0.11825, Bukarešta 40—41.50, Ženeva 1510—1512.50, London 382—383.50, New York 85—85.25, Pariz 497—500, Praga 248.75—249. — Valute. Romunski leji 40—41, francoski franki 502—508.

Zagreb, 29. oktobra. Devize. Dunaj 0.1175—0.1190, Budimpešta 0.46—0.48, Bukarešta 39—41, Italija, izplačilo 378—380, London, izplačilo 378—380, New York, ček 83.75—84.25, Pariz 495—500, Praga 248—249, Sofija 0—80, Švica 1502.50—1510, Varšava 0.03—0.035. — Valute. Madžarske krone 0—0.35.

Curih, 29. oktobra. Berlin (za 1 milijardo mark) 0.07, New York 561, London 25.23, Pariz 32.80, Milan 25.25, Praga 16.425, Budimpešta 0.0304, Bukarešta 2.65, Beograd 6.50, Sofija 5.275, Varšava 0.0003, Dunaj 0.007875, avstrijske krone 0.0079.

Praga, 29. oktobra. Dunaj 4.64, Berlin 5.025, Rim 158.25, avstrijske krone 4.65, lire 157.75, Budimpešta 17.75, Pariz 206.25, London 155.75, New York 34.50, Curih 624.75, Beograd 41.375.

Berlin, 29. oktobra. Dunaj 908.000, Milan 2.913,000.000, Praga 1,895,000.000, Pariz 3.771,000.000, London 289.275,000.000, New York 64.838,000.000, Curih 11 milijard 571,000.000, Beograd 768,000.000.

Dunaj, 29. oktobra. Devize. Beograd 828—832, Berlin 0.88—1.02, Budimpešta 3.77—3.87, Bukarešta 333—335, London 318.100—319.100, Milan 3184—3196, New York 70.935—71.135, Pariz 4132—4148, Praga 2085—2095, Sofija 653—657, Curih 12.635—12.685. — Valute. Dolarji 70.560—70.960, bolgarski levi 631—639, nemške marke 0.80—1, funti 316.300—317.900, francoski franki 4085—4115, lire 3150—3170, dinarji 817—823, romunski leji 327—331, švicarski franki 12.520—12.600, češkoslovaške krone 2062—2078, madžarske krone 2.55—2.75.

1.-4. XI.
„Modri Natan“
po znani drami Lessinga.
„Kino Matica“.

Gospodarstvo.

ŠE O POVEČANJU OBTOKA NOVČANIC.

Te dni je predaval v Beogradu o gorajšnji temi g. Milan Todorović. O vprašanju se je nato razvila dolga in živahna debata, v kateri so se izjavili skoro vsi, ki so se je udeležili, za povečanje obtoka novčanic.

Vprašanje povečanja obtoka novčanic je pri nas sedaj najaktualnejše vprašanje. Pomanjkanje gotovine je veliko in že opasno; treba ga je na vsak način odpraviti. »Vsak način« pa ne sme biti kar poljuben, ki ga je sploh mogoče izvesti, ampak način, ki bo prinesel našemu gospodarstvu korist, ne pa škode in ki tudi ne bo morda grozeče krize samo zavlekel.

Kdor je zasledoval diskusije o vprašanju povečanja novčanic pri nas, je opazil, da je bila vedno večina teh razpravljalcev za povečanje. Ravno tako tudi na omenjenem beograjskem predavanju. Toda temu se pravzaprav ni niti čuditi. Pomanjkanje gotovine občuti predvsem naša industrija v vseh pokrajinah naše domovine. Zato ravno industrija največ razpravlja o tem vprašanju. Povečanje obtoka novčanic bi bilo za industrijo brezdvoma zelo dobičkanosno. Z večjimi krediti bi povečala svojo produkcijo. To bi bilo seveda tudi koristno za naše celokupno narodno gospodarstvo. Zato, da bi namreč industrija mogla olajšati in povečati svojo produkcijo se zavzema v prvi vrsti za povečanje novčanega obtoka.

Povečanje bi torej naši industriji koristilo. Moglo pa bi tečaju našega dinarja tudi škodovati. Vsaj kvantitativna teorija pravi tako. Vseeno pa je še prav veliko finančnikov industrijcev itd. ki se zavzemajo za povečanje obtoka novčanic. Ti vsi pa so ravno iz krogov industrije. — Njim namreč oslabljenje dinarja ne bi škodovalo, saj smo videli, da je v vsaki državi, kjer je valuta polagoma padala, vzporedno s tem padanjem — cvetela industrija. Vsaj nekaj časa.

Nasprotno pa bi imela veliko škodo od padanja dinarja vsa ogromna masa onih gospodarskih subjektov, ki je navezana na stalne prejemke, kot uradniki, delavci itd. Oni bi dobili ravno toliko slabega denarja, kolikor dobijo danes še primeroma dobrega. To se pravi, oni bi bili prisiljeni, omejiti se v svojih potrebah, katerih pokritje je že sedaj več kot skromno. Ravno to je tista razlika: industrija bi lahko več izvažala, nabavila bi si surovine, ki bi jih pa pozneje predelane prodajala mnogo dražje, torej bi imela vendar nekak profit. To seveda v slučaju, da bi dinar radi povečanja obtoka novčanic res nazadoval.

Mnogi priznani strokovnjaki pa so dokazovali in dokazujejo (v teoriji!), da pri nas predlagano povišanje novčanic ne bi oslabilo dinarja. Mogoče, da bi res ne. To bi se videlo seveda šele tedaj, ko bi bil obtok že povečan, absolutne gotovosti pa sedaj še ni. Zato pa menim, da bi bilo bolje najti kako drugo sredstvo, da se zmanjša denarna kriza, sredstvo, ki bi bilo manj riskantno. Če bi se povečanje obtoka ne obneslo, bi se že sedaj precejšnja nezadovoljnost v masah le še povečala in tega država ne sme dopustiti.

Rešimo Sokolski Tabor!

SPLOŠNE DOLŽNOSTI DAVKOPLAČEVALCEV V IV. ČETRTLETJU 1923.

(Opozoritev trgovske in obrtniške zbornice za Slovenijo v Ljubljani.)

I. Stanovanjski izkaz.

Do dne 30. novembra t. l. morajo vsi posestniki hiš v Sloveniji in v Prekmurju vložiti sami ali po svojih namestnikih pri pristojnih davčnih oblastih hišne stanovanjske izkaze, če so hiše dane v najem, za v najem neoddana poslopja pa zaznamek prebivalcev takih poslopij. Tiskovine se dobivajo brezplačno pri davčnih oblastvih in davčnih uradih.

II. Davek na poslovni promet.

Davčni zavezanci ki so dolžni voditi za davek na poslovni promet knjigo opravljenega prometa, (poleg trgovskih družb, zadrug itd., vsi obrati, katerih promet je presegal v letu 1922 vsoto 360.000 Din) in omenjenega davka za III. četrtletje 1923 še niso odpremili, so dolžni ga odpremiti do 30. oktobra 1923 in hkratu predložiti prijavo. Zamudniki se še posebej opozore na svojo dolžnost ali s posebnim pozivom ali z javnim razglasom ter z zapretilom uradne ocene ter rednostnih glob.

Kdor vloži nepravilno prijavo, izgubi pravico pritožbe.

Dospelost direktnih davkov.

Dne 1. novembra 1923 dospo v plačilo vsi direktni davki za III. četrtletje 1923. Davčni uradi so upravičeni jih po 14. novembru 1923 prisilno iztirjavati in zaračunavati poleg 6% zamudnih obresti še za opomin 4% terjanega zneska.

INDUSTRIJA.

× **Poprava tobačne tovarne v Podgorici.** Gradbeno ministrstvo je odobrilo proračun za popravo tobačne tovarne v Podgorici. Prepričani pa smo, da izdeluje in prodaja podrta in razdejana tobačna tovarna v Podgorici vsaj trikrat boljši tobak, kakor naša moderna ljubljanska.

TRGOVINA.

× **Bosanske sljive.** Komisije za pregledovanje sljiv za izvoz so pregledale do sedaj 2,500.000 kg sljiv.

× **Naša trgovinska pogodba z Madžarsko.** Naša delegacija, ki se bo na Dunaju pogajala za sklenitev trgovinske pogodbe z Avstrijo, bo potovala na povratku z Dunaja v Budimpešto, da sklene tam trgovinsko pogodbo z Madžarsko.

PROMET.

× **Pomanjkanje vagonov v Vojvodini** je postalo že naravnost neznosno. Zastal je ves izvoz. Gospodarske korporacije bodo zahtevali od vlade da temu stanju odpomore.

DENARSTVO.

× **Uradni tečaji za november v dinarjih:** 1 napoleondor 270, 1 zlata turška lira 305, 1 angleški funt 362, 1 dolar 80, 100 francoskih frankov 480, 100 švic. frankov 1440, 100 drahem 140, 100 lir (ital.) 361, 1 milijon nem. mark 0.05, 100 češkoslovaških kron 240, 100 madž. kron 0.45, 100 rumunskih lejev 38, 100 bolg. levov 77, 100 peset 1085, 100 holandskih goldinarjev 3200, 100 danskih kron 1370, 100 avstr. kron 0.11, 100 poljskih mark 0.01. Po teh tečajih se zaračunavajo tudi pristaniške takse.

× **Vprašanje kreditov.** Upravni odbor Narodne banke je sklical za 6. novembra sejo, v kateri se bodo podrobno pretresala vprašanja kreditov. Seje se bo udeležil tudi finančni minister.

× **Čekovni promet** je znašal septembra pri čekovnih uradih v Sarajevu, Ljubljani in Zagrebu 2.221,522.415.05 dinarjev. Čekovnih imetnikov je bilo koncem septembra 9291 in sicer je bilo tekom septembra 107 novootvorjenih računov, 16 pa ukinjenih.

KMETIJSTVO.

× **Tobačna žetev** je bila letos v naši državi zelo bogata ter jo cenijo na 16 do 20 milijonov kg. Kvaliteta je mnogo boljša od vseh dosedanjih. (Ubogi kadilci, ki se morajo zadovoljiti s takimi — tolažbami!). Komisije za odkup tobaka so že pričele z odkupovanjem.

× **Poljedelsko orodje.** Poljedelsko ministrstvo je izročilo te dni večjo množino poljedelskega orodja, ki ga je prejelo na račun reparacij, kolonistom na Ovčjem polju in v kosovskem okrožju.

RAZNO.

× **Obmejne veterinarske postaje.** Poljedelsko ministrstvo je izvršilo potrebno reorganizacijo v obmejnih veterinarskih postajah in izdalo nove predpise, po katerih se ima vršiti veterinarska služba na teh postajah.

× **Dohodki in izdatki naše države v juniju 1923.** Junija so znašali dohodki naše države v celoti 678,818.401.73 dinarjev, izdatki pa 619,524.015.79 dinarjev. Dohodkov je imela torej naša država v juniju za 59,204.385.94 Din več, kakor pa izdatkov.

× **Nabava soli iz Romunije.** Naša država je sklenila z Romunijo pogodbo za dobavo večjih količin soli naši državi.

× **Madžarsko-bolgarski gospodarski odnošaji.** Na inicijativo bolgarsko-madžarske trgovske zbornice v Budimpešti bodo priredili madžarski trgovci in industrijci poučno gospodarsko ekskurzijo v Bolgarijo. Ta ekskurzija ima med drugim tudi namen, ojačiti madžarsko-bolgarske industrijske in trgovske stike.

POZOR! POZOR!
KINO TIVOLI
29.-31. II. del
Fantom
po romanu Gerhard Hauptmana
Aud Egede Nissen, Lya de Putti.

Pisalni stroji, potrebščine itd.
Mehanična delavnica
(popravljalnica)
LJUBLJANA
Šelenburgova ul. 6|I.
L. Baraga.

Izpred sodišča.

PREDRZNO SUMNIČENJE IN OČITANJE.

Večina naših ljudi po deželi pa tudi po mestih ima grdo navado, da dolže sodišče, če izgube kakšno pravdo, ali pa še celo sodniku očitajo skrivaj ali javno pristranost v sodnem postopanju. V spričo takih ljudi bi sodnik sploh komaj živel med ljudmi, kajti tudi če kaj kupi, mu zlobni jezik predbaciva, da je dobil za mito, ki je pri nas, hvala razmeram, vendar le še precej nepoznano blago, kar se našemu uradništvu v obče še vedno pošteno prizna. Tako sta obdolžila posestnik France Volčič po domače Sorškov iz Gorenje vasi pri Loki in žel. čuvaj Jože Avguštin po domače Kalanov, da je nosila sod. nadsvetniku Žumru v Škofji Loki, žena prvoobtoženca jajca in razne domače pridelke, ter ga s tem pridobivala v svoji pravdi proti možu, ki je bil že enkrat pod kuratelo in mu je pretila nevarnost, da mu zopet vzamejo gospodarstvo in ga izroče pod varuštvo njegovi soprogi. Pisala sta tudi g. nadsvetniku v tem smislu predrzno pismo, katero je Volčič narekoval, Avguštin pa pisal. Obenem sta bila soobtožena tudi Gašper Karlin, po domače Plevnar, gostilničar in župan v Stari Loki in France Porenta iz Reteč, češ da sta govorila v gostilni, češ da se je dal podkupiti g. nadsvetnik v Volčičevem slučaju na isti način kot pri nekem posestvu na Poljanskem in je kasneje to izkoriščal. Dolga obravnava, pri kateri je bilo zaslišanih več prič, pa je vsa ta zlobna sumničenja popolnoma razblinila in dokazala se je v jasni luči zloba očitanja. Svoječasno je res nosila Volčičeva soproga razne pridelke ženi nadsvetnikovi na prodaj, toda ta je vse po dnevnih cenah plačevala. Posledica je bila, da sta dobila prvoobtoženca zasluženo kazen in sicer Volčič 14 dni zapora, Avguštin pa 1000 Din denarne globe ali tudi 14 dni zapora. Karlin in Porenta pa sta bila oproščena, ker se jima ni mogla dokazati nobena krivda.

PODJETNA TIHOTAPCA.

Finančna pripravnika Ludovik Podobnik in Rus Reja Balakov sta se pečala poleg tega, da sta nadzorovala tihotapce, tudi sama s tihotapstvom in sta spravila, kolikor je dognano, 14 parov konj čez mejo v Italijo. Obsojena sta bila vsak na 3 mesece težke ječe in morata plačati 436 Din za revni fond v Cirknici.

DVA KOVAČA

je tožil tretji kovač. Šlo pa je za venec konjskih podkev, vrednih 350 Din. Na tržni dan je pred časom kupil kovač Sevnik v trgovini »Merkur« v Kranju venec podkev. Ko se je pogodil za ceno, jih je položil v kot in nakupoval še drugo blago. Naenkrat pa opazi, da je smuknil skozi vrata — v trgovini je bilo precej ljudi — neki neznani človek in mu odnesel podkve. Na klic »kaj pa je to« je skočil za tatom trgovski uslužbenec in ga dohitel pred sosedno Pupovo trgovino, kjer se je živahno razgovarjal z nekim tovarišem. Tat je bil kovač Josip Jenko iz Zg. Brnika, njegov tovariš pa kovač Blažun iz Šenčurja. Po navedbi Blažuna je ta vedel, da je Jenko podkve moral ukrasti, kajti ne baš prijazno ga je nahrulil kot konkurenta, češ, ti pa res lažje menj računaš za delo, če tako delaš. V tem trenutku je trgovski uslužbenec vzel ukradene podkve in jih nesel lastniku. Pri obravnavi je Jenko tatvino končno priznal, da bi si pa olajšal kazen, je hotel zaplesti v tatvino tudi Blažuna, češ, da sta bila dogovorjena in, da mu je on namignil, da naj podkve vzame. Pri obravnavi pa se je ugotovilo, da si je Jenko to nalašč izmislil, in je bil obtoženi Blažun oproščen, Jenko pa je dobil 14 dni strogega zapora.

DNEVNIK LOVSKEGA ČUVAJA.

Lovski čuvaj, Janez Mlekuš iz Stare Fužine, je bil obsojen zaradi tatvine sena, katerega je ukradel pos. Rozmanu iz senika ob Boh. jezeru, na 1 teden strogega zapora in mora plačati stroške in 150 Din odškodnine. Finančna pripravnika Zagorc in Zakrajšek sta srečala Mlekužova sinova Viktorja in Tineta, ko sta peljala v smeri od Ukance proti Sv. Janezu na saneh seno, za njima pa je šel stari Mlekuš. Sinova sta kazen že prestala. Mlekuš pa se je pritožil, češ da ni bil niti poleg in da o senu sploh ničesar ne ve. Predložil je prizivnemu senatu natančen dnevnik, ki označuje vsak dan, kje je bil mož, če je bil sploh z doma. Tudi je trdil, da ima sam toliko sena, da ga je še on drugim posojeval. Prizivni senat je Mlekuža oprostil, ker se kljub jako tehtnemu sumu vendar ni natančno prepričal glede soudeležbe tatvine.

Glavni urednik: Ivan Podržaj.
Odgovorni urednik: Miha Gaberšek.
Last »Zvezne tiskarne« v Ljubljani.

Zadnje novosti
v filcu in velourju, kakor tudi moderniziranje na najnovejše modele priporoča tovarna slamnikov in klobukov
Franc Cerar,
d. z o. z.
Domžale.
Podružnica Celje,
Gosposka ulica št. 4.

Stara renomirana cvetličarna
Viktor Korsika
na Kongresnem trgu
opozarja p. n. občinstvo na bogato zalogo in izdelavo **krasnih vencev in šopkov**, ter vseh v to stroko spadajočih aranžmanov, bodisi iz svežih, bodisi iz umetnih cvetlic, posebno za **okraske grobov za Vse Sveti! Prodajajo se tudi nagrobne svetilike.**
P. n. občinstvo prosim, da si ogleda mojo izložbo dne **28. oktobra t. l.** ki bo dokazala res strokovno izvršene izdelke te panoge.
Ob jednem sporočam p. n. občinstvu, da imam na zalogi **čebulice, hijacint, tulipanov itd.**

MALI OGLASI:
Cena oglasom do 20 besed Din 5·—; vsaka nadaljna beseda 25 para. z davščino vred.

Posojilo Din 25-30.000
iščem. Kot garancijo dajem eno drevesnico in še posebej poroštvo. Plačam 10% obresti. Ponudbe prosim na upravništvo tega lista pod: Varno posojilo

Blazine, žima
morska trava. **Peter Kobal** — Kranj, Glavni trg, tvornica vseh vrst blazin, žime in morske trave, modroce na peresih. — Specijalna tvrdka za izdelovanje klubgarnitur. — Najnižje cene! — Najsolidnejši izdelki! Zahtevajte oferte in cenike!

Državni uslužbenec
vdovec, se želi poročiti z gospodično ali vdovo brez otrok 40—50 let staro, katera ima nekaj premoženja. Ponudbe pod „Hitro" na upravo lista.

Dvonadstropen hotel
v najlepšem letoviškem kraju ob železnici z 30 kompletno mebliranimi sobami z 42 posteljami, ves restavracijski in kuhinjski mobilar, proda za Din 1,200.000·—. Realitetna pisarna, Ljubljana, Poljanska c. 12.

Krasno posestvo
ob železnici na Dolenjskem z dvonadstropno hišo, njivami, travniki in circa 15 oralov prvovrstnega sečnega gozda naprodaj za Din 875.000.— v Realitetni pisarni, Ljubljana, Poljanska cesta 12.

Dve novi enonadstropni hiši
s trgovino z mešanim blagom, katera se lahko prevzame, z vrtom in gozdom naprodaj za 750.000·— kron. Pojasnila v Realitetni pisarni, Ljubljana, Poljanska cesta 12.

Vilo na Bledu
s štirimi sobami, pritiklinami in 3000 m² naravnega parka proda za Din 150.000·— Realitetna pisarna, Ljubljana, Poljanska cesta 12.

Kovačijo
z orodjem, in stanovanje se išče. Naslov v upravi lista.

Kurjač
iskušen, vešč centralne kurjave, pri lokomobilah, tovarniške kurjave itd. išče primerne službe. Naslov v upravi lista

Brivski pomočnik
išče primerne službe v Ljubljani ali izven. Naslov v upravi lista.

Spalnice
4 politirane hrastove in 1 jesenova se prodajo po ugodni ceni. Alojz Andlovic, Sodarska ulica štev. 2 (nad Florijansko cerkvijo).

Mlekarna Kos
v Mariboru, Jenkova ul. 6, priporoča dnevno sveže dobro mleko à 14·— K liter. Stalnim odjemalcem celoletna dobava zagotovljena.

Kupim
več vagonov zdravega, lepega in čistega korenja, belega, rumenega in rdečega. Tudi nekaj vagonov lepih, letošnjih orehov. Ponudbe s ceno, franko postaja na upravo lista pod »Korenje, orehi«.

Strežnik,
priden, vesten, zanesljiv in zmeren se sprejme s 1. novembrom t. l. v zdravilišču Golnik. Pismene ponudbe s spričevali je poslati upraviteljstvu drž. zdravilišča Golnik, p. Tržič.

Specijalna mehanična
delavnica za popravo pisalnih in računskih strojev. L. Baraga, Ljubljana, Šelenburgova ul. 6/I.

Več kanarčkov
dobrih pevcev, par 150 Din, se proda v Florjanski ulici štev. 13, I. nadstropje. levo. Vprašati: Lapajne-Žuraj.

Priporoča se
konfekcija, krojačnica za dame in gospode po meri, po najmodernejših žurnalih. Brata Brunskole, Ljubljana, Židovska ulica 5.

Posestvo 66 oralov, 36 oralov gozda živina in letnina K 1,200.000·—.

Grajščini slična vila z 3 orále parka in prostim stanovanjem v MARIBORU K 3,000.000.—·

Posestva od 3 do 175 oralov, kakor grajščinska posestva.

Gostilna z ali brez posestva, mesarija, stanovanjske hiše, vile, trgovine.

Zaga z posestvom lesni kraj proda pisarna Zagorski, Maribo Barvarska ul. 3.

Gostilna
dobro idoča, s stanovanjem, cena 350.000 K se proda. Kupec se lahko naseli takoj. Pojasnila daje Pleško, Zagreb, Marulićeva ulica 5.

Enonadstropna hiša
z vrtom v Spodnji Šiški, posebno ugodna lega za otvoritev trgovine, s takoj prostim stanovanjem naprodaj za 300.000 Din v Realitetni pisarni, Ljubljana, Poljanska cesta 12.

Publikacije znanstv. društva za humanistične vede v Ljubljani.
NOVO! Filozofska sekcija st. 1/I. NOVO!
Analitična psihologija.
Prvi poizkus sistematične geometrije duha. Napisal dr. Fr. Veber, izr. prof. za filozofijo na universiteti v Ljubljani.
Prvi snopič. — Delo rešuje vprašanje, kakor: metoda in predmet dušeslovja, bistvo doživljanja, dispozicija, zavest in nezavest, duša, bistvene komponente na vsakem doživljanju, načelni zakoni, ki prevevajo vse doživljanje, arhitektonična struktura celokupne duševnosti itd. Prvemu spisu je pridejana tudi pregledna risba celokupnega doživljanja. — Glavni namen vsega dela je, pokazati, da ima tudi duševen svet take zakone, ki se jim mora pokoriti vsako individualno življenje. Knjiga je važna za vse duševne delavce (učitelje, profesorje, duhovnike itd.) — Drugi snopič dela je v tisku. — 170 str. **48 Din** po pošti navadno 49 Din, po pošti priporočeno 51 Din. Dobi se v **vseh knjigarnah** ali pri založbi
Ig. Kleinmayr & Fed. Bamberg, d. z o. z. **v Ljubljani.**
Zahtevajte gratis katalog „Moderne biblioteke!"

PRATIKA ZA D·E·C·O
NOVOST ZA LETO 1924
Slike narisal akad. slikar **M. Gaspari.**
Besedilo zložil **Tone Gaspari.**
Krasno umetniško in literarno delo
za mladino
izide koncem novembra t. l.
v založbi **Zvezne tiskarne in knjigarne** v Ljubljani.
Cena po **Din 25·—**, v luksusni izdaji po **Din 30·—**, v **prenotaciji** do 20. novembra t. l. po **Din 20·—** odnosno **Din 25·—.**
Poštnina posebej po Din 1·— odnosno za luksusno izdajo po Din 1·50·—, za inozemstvo dvojna poštnina.
Prenotacije in naročila sprejema
Zvezna knjigarna,
Ljubljana, Marijin trg 8.

Gradbeno podjetje
Arhitekt
V. Krainer & Ko.,
Jesenice.
Stavbna vodstva:
LJUBLJANA, DOMZALE, ZAGREB.
zvršuje privatne in industrijske stavbe, proračune načrte, cenitve, posebni oddelek za arhitekturo.

Dr. Rudolf Ravnik,
odvetnik v Mariboru,
išče koncipijenta s substitucijsko pravico. Vstop takoj, pogoji po dogovoru.

„Vesna" **Brata Pohlin i. dr**
tvornica vlasnic, kljukic, rinčic za čevlje, kovinastih gumbov i. t. d.
Ljubljana I., poštni predal št. 126.
Sprejema vsa naročila, ki se takoj in v vsaki množini izvršujejo. Zahtevajte vzorce in cenik. Pri večjih naročilih popust.

SPLOŠNA KNJIŽNICA

St. 1.	I. Albreht:	Ranjena gruda, povest, broš.	Din 12	vez. Din 17
„ 2.	R. Murnik:	Na Bledu, povest . .	„ 16	„ 22
„ 3.	I. Rozman:	Testament, ljudska drama	„ 12	„ 17
„ 4.	C. Golar:	Poletno klasje, izbr. pesmi	„ 20	„ 26
„ 5.	F. Milčinski:	Fridolin Žolna, humor.	„ 8	„ 13

Cene se razumejo brez poštnine.
ZVEZNA KNJIGARNA - Ljubljana, Marijin trg 8 in po vseh knjigarnah.

I. Ljubljanska cvetličarna
Viktor Bajt, nasl.
Velika izbira svežih cvetlic in poročnih šopkov. Najmodernejši aranžma poročnih sob in voz. Aranžmaji za gledališča. Jubilejni venci. Sveži žalni venci vseh oblik. Velika zaloga suhih vencev. Suhe palme, cvetje in listje vseh vrst.
En detail! Cene solidne! Postrežba točna! En gros!
Se priporoča za nadaljno naklonjenost
Tončka Bajt,
Šelenburgova ulica štev. 6.

Izdaja in tiska »Zvezna tiskarna in knjigarna« v Ljubljani.